

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

1129742

**MOŽNOSTI FINANCOVANIA MALÝCH OBCÍ PRI
REALIZÁCIÍ ROZVOJOVÝCH AKTIVÍT**

2010

Zuzana Kostolníková

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**MOŽNOSTI FINANCOVANIA MALÝCH OBCÍ PRI
REALIZÁCIÍ ROZVOJOVÝCH AKTIVÍT**

Bakalárska práca

Študijný program:	Regionálny rozvoj
Študijný odbor:	3.3.5. Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra regionálneho rozvoja
Školiteľ:	Ing. Eva Balážová PhD.

Nitra 2010

Zuzana Kostolníková

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Zuzana Kostolníková čestne vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Možnosti financovania malých obcí pri realizácii rozvojových aktivít“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 21. mája 2010

Zuzana Kostolníková

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pani Ing. Eve Balážovej, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Abstrakt

V bakalárskej práci sme sa zameriavali na hľadanie a analyzovanie možnosti financovania rozvojových aktivít vo vybraných obciach regiónu Horná Torysa, ktoré počtom obyvateľov do 500, spadajú do kategórie malých obcí . V prvej kapitole definujeme regióny, obec, samosprávu, rozpočtové hospodárenie obce a možnosti financovania rozvojových aktivít obcí. V druhej kapitole sme zadefinovali cieľ práce ako analýzu možností financovania rozvojových aktivít. V tretej kapitole sme opisovali metódy získavania a spracovania informácií. Vo vlastnej práci charakterizujeme obce všeobecne, ich rozpočty a možnosti čerpania finančných prostriedkov. Zameriavame sa na analýzu a komparáciu rozpočtov jednotlivých pozorovaných obcí a na doterajšie investičné aktivity v rokoch 2005 – 2009. V práci sme zistili, že vlastné zdroje obciam nepostačujú na financovanie rozsiahlych rozvojových projektov preto využívajú externé zdroje financovania. Tieto sú pre obce často krát záťažou kôli spolufinancovaniu. V závere práce komparujeme kapitálové príjmy a výdavky ale aj príjmové a výdavkové finančné operácie na základe ktorých formulujeme návrhy a opatrenia.

Kľúčové slová: malé obce, región, rozpočtové hospodárenie, zdroje financovania, Horná Torysa.

Abstract

In this bachelory thesis we focus on finding and analyzing the possibilities for financing development activities in selected community of the region's Horná Torysa. Horná Torysa is in the category of small towns with the population of 500. The thesis is divided into the three chapters. In the first chapter we define the regions, community, government, financial management and funding opportunities for development activities of communities. The second chapter contains the thesis aim as an analysis of financing development activities. In the third chapter, we describe the method of obtaining and processing information. We characterize the community in general, their budgets and the possibility of drawdowns funds. We focus on analysis and comparison of budgets of the various communities and existing investment activities in 2005 - 2009. We found that the communities' own resources are deficient to finance large development projects therefore use external sources of funding. These sources are often a weight for communities because of co-financing. In the end of this work we compare the capital income and expenditure but also the income and expenditure of financial operations, which we need to formulate the proposals and arrangement.

Key words: small community, region, financial management, funding sources, Horná Torysa

Obsah

Obsah	6
Úvod	8
1 Prehľad riešenia problematiky	9
1.1 Región, jeho chápanie a definícia	9
1.2 Regionálny rozvoj	10
1.3 Definovanie obce a samosprávy	11
1.4 Miestny hospodársky rozvoj	14
1.5 Rozpočtové hospodárenie obce	15
1.5.1 Nenávratné zdroje financovania obcí	17
1.5.2 Návrtné zdroje financovania obcí	18
1.5.3 Finančný systém obcí	20
1.6 Možnosti financovania rozvojových aktivít.....	21
1.6.1 Rozpočet obce	21
1.6.2 Fondy	22
1.6.3 Regionálny operačný program	25
2 Cieľ práce	26
3 Metodika a metódy práce	27
3.1 Metodika práce	27
3.2 Materiál.....	27
3.3 Metódy práce	27
4 Výsledky práce	29
4.1 Obec Brezovička	29
4.1.1 Charakteristika obce	29
4.1.2 Demografické charakteristiky	29
4.1.3 Analýza rozpočtu obce za roky 2005 - 2009	30
4.1.4 Zhodnotenie hospodárenia obce	33
4.2 Obec Hanigovce	35
4.2.1 Charakteristika obce	35
4.2.2 Demografické charakteristiky	35

4.2.3	Rozpočet obce za roky 2005 - 2009	36
4.2.4	Zhodnotenie hospodárenia obce	39
4.3	Obec Oľšov	41
4.3.1	Charakteristika obce	41
4.3.2	Demografické charakteristiky	41
4.3.3	Rozpočet obce za roky 2005 - 2009	42
4.3.4	Zhodnotenie hospodárenia obce	45
4.4	Obec Vysoká	47
4.4.1	Charakteristika obce	47
4.4.2	Demografické charakteristiky	47
4.4.3	Rozpočet obce za roky 2005 - 2009	48
4.4.4	Zhodnotenie hospodárenia obce	51
4.5	Investičné aktivity v obciach za roky 2005 - 2009.....	53
4.6	Komparácia a zhodnotenie získaných informácií	56
5	Záver	61
6	Zoznam použitej literatúry	63

Úvod

Slovensko je ešte stále skôr vidieckou krajinou. Patrí medzi málo urbanizované štáty Európy, podiel obyvateľstva bývajúceho v mestách dosahuje len 56 %.

Obec je základom územnej samosprávy. Prostredníctvom svojich kompetencií riadi činnosť a rozvoj na svojom území. Nato aby mohla plniť všetky kompetencie, musí hospodáriť s dostatočnými finančnými prostriedkami. Tieto sa stretávajú v obecnom rozpočte, na základe ktorého obec určuje a ovplyvňuje priority rozvoja územia.

Otázka financovania územnej samosprávy je celosvetovo poznačená neustálymi problémami spojenými s nedostatkom finančných prostriedkov. Naše obce v tomto smere vôbec nie sú výnimkou. Financí na svoj rozvoj nemali nikdy dosť a zdá sa, že tento problém tu bude neustále. V podmienkach Slovenskej republiky prešli obce v dôsledku reformy verejnej správy významnými zmenami. Realizácia všetkých rozvojových aktivít obce je závislá na jej finančných možnostiach.

Cieľom bakalárskej práce je poukázať na možnosti financovania malých obcí pri realizácii rozvojových aktivít v rokoch 2005 - 2009. Nadobudnuté finančné prostriedky môžu pri efektívnom využívaní znížiť rozdiely v jednotlivých obciach regiónu a zvýšiť kvalitu života spoločnosti ako celku. Na druhej strane ich netransparentné a nevhodné využitie môže dnešné problémy malých obcí ešte väčšmi prehĺbiť. V súčasnosti sú najväčším zdrojom príjmov obecného rozpočtu financie zo štátnych fondov, podporných fondov vytvorených Európskou úniou a fondov neziskových organizácií. Tieto finančné prostriedky poskytujú možnosť realizovať také rozvojové aktivity, ktoré by obec bez tejto pomoci nemohla sama financovať.

Rozhodujúca časť príjmov, ktoré boli dovtedy príjmami štátneho rozpočtu, sú dnes príjmom obcí. Tomu všetkému predchádzal presun veľkého množstva kompetencií zo štátu na obce, ktoré si tieto rozvojové aktivity nebudú ďalej financovať z prostriedkov poskytnutých zo štátneho rozpočtu, ale z vlastných zdrojov.

1 Prehľad riešenia problematiky

1.1 Región, jeho chápanie a definícia

Región podľa Lauka a Bašovského (1990) je zložitý dynamický priestorový systém, ktorý vznikol na zemskom povrchu na základe interakcie prírodných a socioekonomických javov. Ide o otvorený systém komplexného charakteru s vnútornými väzbami a interakciami z čoho je zrejmé, že región má vplyv na svoje okolie, ktorým je zároveň ovplyvňovaný aj on sám.

Región je priestorovou jednotkou, ktorá môže byť formálne (administratívne) alebo neformálne vymedzená na základe konkrétneho účelu, pričom veľkosť priestoru definovaného ako región môže byť rôzna. V najvšeobecnejšej polohe môžeme región chápať ako ohraničený priestor na základe zvolených kritérií, ktoré vyplývajú z účelu, pre ktorý je priestor vymedzený **(Belajová a Fáziková, 2004)**.

Región je geograficky ohraničené územie, ktoré disponuje súborom rôznych kvalitatívnych a kvantitatívnych podmienok na sformovanie diverzifikovaného územno – hospodárskeho sociálneho systému, územie v ktorom je vysoká intenzita pôsobenia ekonomických a sociálnych vnútorných väzieb, územie, ktoré rozvíja optimálne väzby s inými územiaми a je schopné reprodukovať rastové potreby z vlastných zdrojov **(Buček, 1992)**.

Rajčáková (2005) vymedzila región ako územie, ktoré sa vlastnosťami, vzťahmi medzi prvkami v ňom jestvujúcimi a štruktúrou sa odlišuje od svojho okolia a možno ho vymedziť hranicami.

Keating (1998) upozorňuje na to, že región má rozdielne podoby v rozdielnych miestach a vzťahuje sa k rôznorodým priestorovým úrovňam.

Podľa **Meiera a Tödlinga (1998)** vymedzenie regiónov predstavuje variabilnú koncepciu, ktorá sa musí prispôbiť a definovať v súlade s konkrétnymi požiadavkami. Do regiónov by sa mali spájať také územné celky, ktoré sa k sebe hodia, t.j. majú dôležité spoločné znaky. Regióny sú oblasti, ktoré vznikajú spájaním prvkov podsystémov priestorovej štruktúry podľa určitých obsahových kritérií do rozmanitých funkčných a hierarchicky usporiadaných územných celkov.

Región môže opisovať tri odlišné druhy priestorových útvarov, a to:

- subnacionálny (čiastkové územie jedného štátu),
- supranacionálny (zoskupenie štátov),
- transnacionálny (čiastkové územia dvoch alebo viacerých presahujúcich štátov) (**Meier a Tödling, 1998**).

1.2 Regionálny rozvoj

Pojem „rozvoj“ je používaný v rôznych súvislostiach, najčastejšie však pojem rozvoj resp. regionálny rozvoj býva chápaný ako hospodársky rozvoj regiónu, predovšetkým ako hospodársky rast. Treba však podotknúť, že by malo ísť o taký rozvoj, ktorý „neničí vlastnú zdrojovú základňu“, teda môže byť udržiavaný dlhší čas. (Maier a Tödling, 1998).

Ivaničková (1998) definuje regionálny rozvoj ako individuálnu schopnosť regiónov produkovať s komparatívnymi výhodami tovary a služby, ktoré sú požadované národnými a medzinárodnými trhmi, resp. je to regionálna schopnosť udržiavať dynamicky primeranú špecifickú úroveň ako v medziregionálnej, tak aj v medzinárodnej del'be práce, vďaka efektívnemu a tvorivému využívaniu zdrojov, ktorými je vybavený konkrétny región. Regionálny ekonomický rozvoj je podľa autorky dlhodobý proces, počas ktorého ide o zlepšovanie konkurencie hospodárskych subjektov a životnej úrovne obyvateľstva, ako aj hospodárskeho rastu regiónov, čím sa pričíní o sociálno-ekonomický rozvoj krajiny ako celku a spôsobuje štrukturálne zmeny v regionálnej ekonomike, v sociálnych a kultúrnych postojoch obyvateľstva, v sídelnom systéme, v inštitucionálnej a administratívnej oblasti.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 539/2008 definuje regionálny rozvoj ako trvalý rast hospodárskeho potenciálu a sociálneho potenciálu regiónu, čo zvyšuje jeho hospodársku úroveň, výkonnosť, konkurencieschopnosť a životnú úroveň jeho obyvateľstva. Región tak prispieva k hospodárskemu rozvoju a sociálnemu rozvoju krajiny, sociálno-ekonomickí partneri sú ústredné orgány štátnej správy, orgány miestnej štátnej správy, obce a samosprávne kraje, podnikateľské subjekty, mimovládne neziskové organizácie, reprezentatívne združenia zamestnávateľov, reprezentatívne združenia odborových zväzov a ďalšie právnické osoby a fyzické osoby pôsobiace v oblasti regionálneho rozvoja na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

O ekonomickom rozvoji v regióne môžeme hovoriť, ak **(Belajová a Fáziková, 2004)**:

- rastie reálny dôchodok na obyvateľa v regióne, ktorý následne zvyšuje dopyt po tovaroch a službách,
- zvýšenie dopytu vytvára v regióne trh pre rast výroby a služieb,
- vývoz tovarov z regiónu je väčší ako dovoz do regiónu,
- zvyšuje sa regionálna výmena a obchodné vzťahy s inými regiónmi a zahraničím v regióne sa vytvárajú úspory.

Rozvoj v regióne uskutočňujú

- štát a jeho územné orgány,
- firmy,
- samosprávne orgány,
- nevládne organizácie,
- obyvatelia.

1.3 Definovanie obce a samosprávy

Obec je v širšom poňatí ako územný celok, združujúci občanov, ktorí majú na jej území trvalé bydlisko. V širšom poňatí je komunitou občanov, ktorí prostredníctvom svojich zástupcov sú oprávnení spravovať právom vymedzený okruh záležitostí samostatne, bez zasahovania iných subjektov. Obec je samostatný samosprávny územný celok Slovenskej republiky, združujúca občanov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt **(Hamalová, 1995)**.

Obec je právnickou osobou, a ako taká je spôsobilá mať práva a povinnosti ako ktorákoľvek právnická osoba. Je to aj ekonomická jednotka, ktorá má svoj majetok, a ktorým môže nakladať v zmysle zákonom stanovených podmienok a rozhodnutia zastupiteľstva. Má tiež svoje finančné prostriedky, ktorými financuje samosprávne úlohy, ktoré jej ukladá zákon a zabezpečuje i rozvojové programy. Úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a obyvateľstva v ňom žijúceho. Obec má svoj názov, katastrálne územie, právo na vlastné symboly (erb, vlajka, pečať, hymna) a združovanie a inými obcami **(Porubčan, Barát a Kučírková, 2006)**.

Obec je právnická osoba s vlastnou príjmovou základňou, s majetkom a s právomocami vymedzenými zákonom – to sú predpoklady na riešenie rozvoja svojho územia. Samospráva obce je zo zákona povinná vytvárať a zabezpečovať podmienky

pre komplexný ekonomický a sociálny rozvoj svojho územia (**Žárska, Balážová a Kozovský, 2007**).

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení § 1 charakterizuje obec v Slovenskej republike ako samostatný samosprávny územný celok Slovenskej republiky, ktorá združuje občanov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. Obec uje právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Samosprávu obce vykonávajú obyvatelia obce prostredníctvom orgánov obce, hlasovaním obyvateľov obce a verejným zhromažďovaním obyvateľov obce. Ukladať obci povinnosti alebo zasahovať do jej oprávnení možno len zákonom. Obec má právo združovať sa s inými obcami v záujme dosiahnutia spoločného prospechu, má právo na svoj názov a má právo na svoj znak.

Belajová a Balážová, (2004) definujú kataster obce ako územie so zápisom nehnuteľností, ktorého evidencia je aj evidenciou právnych vzťahov k týmto nehnuteľnostiam. Katastrálne územie obce je členené na intravilán a extravilán, pričom intravilán obce je tá časť obce, v ktorej je sústredená zástavba a nachádzajú sa v ňom pozemky na zastavanie a extravilán obce tvorí tú časť obce ktorá je mimo zástavby. Je tvorený poľnohospodárskou pôdou (parcely), lesmi, vodnými plochami a pod., ktoré prináležia do katastrálneho územia obce.

Zákon 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, na ktorý nadväzuje celý rad ďalších zákonov, do pôsobnosti obce pri výkone samosprávnych funkcií zaraďuje najmä:

- vykonávať úkony súvisiace s riadnym hospodárením s nehnuteľným a hnutel'ným majetkom obce a s majetkom vo vlastníctve štátu prenechanom obci na dočasné hospodárenie,
- zostavovať a schvaľovať rozpočet obce a záverečný účet, organizovať o ňom verejnú diskusiu,
- vykonávať správu miestnych daní a poplatkov, usmerňovať ekonomickú činnosť v obci, najmä vydávať záväzné stanoviská k investičnej činnosti v obci, k využitiu miestnych zdrojov, k začatiu
- podnikateľskej činnosti právnických a fyzických osôb a zaujímať stanoviská k zámerom ich činností, ak sa týkajú záujmov obyvateľov obce,

-
- utvárať a chrániť zdravé podmienky a zdravý spôsob života a práce pre obyvateľov obce, chrániť životné prostredie ako aj utvárať podmienky na vzdelávanie, kultúru záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport,
 - obstarávať a schvaľovať územnoplánovacia dokumentáciu sídelných útvarov a zón, ako aj koncepcie rozvoja jednotlivých oblastí života obce,
 - zakladať, zriaďovať a kontrolovať svoje rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie a iné právnické osoby, podľa osobitných predpisov,
 - určovať štruktúru svojich orgánov a zamestnávať pracovníkov,
 - utvárať podmienky na riadne zásobovanie obce a vykonávať nad nimi dozor,
 - zabezpečovať verejný poriadok v obci.

Géciová (2002) tvrdí, že samosprávu je možné vymedziť aj ako správu vecí verejných najdemokratickejším spôsobom, teda priamo občanmi v rámci samosprávnych celkov, ktorá sa spolu so štátnou správou zúčastňuje na zabezpečovaní celospoločenských záujmov. Samospráva sa od štátnej správy odlišuje predovšetkým metódami a formami pôsobenia. Predstavuje vo verejnej správe, ako vo výkonnej správe štátu, pôsobenie a ovplyvňovanie spoločenského života prostriedkami neštátneho charakteru. Takto chápaná samospráva nie je a nemôže byť totožná so štátnou správou, a to predovšetkým vzhľadom k štátnomocenskej podstate štátnej správy. Súbežne so štátnou správou sa však samospráva spolupodieľa na realizácii verejných záležitostí.

Tej (2002) uvádza, že samospráva už vo svojej podstate poukazuje na vlastnú správu vecí vlastným subjektom, keď si občania vlastnými silami realizujú prevažnú časť úloh správy prostredníctvom subjektov verejnej správy, pre ktoré je charakteristické, že nie sú orgánmi štátu, ale neštátnymi právnickými osobami zriadenými zákonne a že ich samosprávne úlohy vymedzuje zákon.

Do pôsobností obce v Slovenskej republike patria samosprávne kompetencie:

- vykonávanie vlastnej investičnej činnosti a podnikateľskej činnosti v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov obce a rozvoja obce,
- dokončovanie komplexnej bytovej výstavby a nadväznej infraštruktúry, od roku 1996 iniciovanie a koordinácia novej výstavby bytov, zo Štátneho fondu rozvoja bývania môžu obce žiadať finančné prostriedky na výstavbu nájomných bytov a technickej infraštruktúry,

-
- údržba a správa majetku obce,
 - výstavba, údržba a prevádzka miestnych komunikácií a parkovísk, verejných priestranstiev, verejnej zelene, verejného osvetlenia, trhovísk, cintorínov, lokálnych vodovodných zdrojov a studní, rozvodov vody, kanalizácií a čistiarní odpadových vôd v malých obciach,
 - zber a likvidácia tuhého komunálneho odpadu,
 - výstavba, údržba a prevádzka miestnych kultúrnych a spoločenských zariadení, časť športových, rekreačných a turistických zariadení, detských jasí, časť ambulatných zdravotníckych zariadení, zariadení elementárnych služieb sociálnej starostlivosti (**Žárska, Balážová a Kozovský, 2007**).

1.4 Miestny hospodársky rozvoj

Cieľom miestneho hospodárskeho rozvoja (MHR) podľa **Swinburna, Goga a Murphyho (2004)** je vybudovať hospodárske kapacity miestnej oblasti aby sa zlepšila jej hospodárska budúcnosť a kvalita života pre všetkých. Čo predstavuje realizácia miestneho hospodárskeho rozvoja? Úspech obce dnes závisí od jej schopnosti prispôbiť sa dynamickému miestnemu trhovému hospodárstvu. Strategicky plánovaný MHR je čoraz viac využívaný obcami na posilnenie miestneho hospodárstva, zlepšenie investičného prostredia, zvýšenie produktivity a konkurencieschopnosti miestnych podnikov, podnikateľov a pracovníkov. Schopnosť obcí zlepšiť kvalitu života tvoriť nové hospodárske príležitosti a bojovať proti chudobe závisí od ich schopnosti pochopiť proces MHR a strategicky konať v meniacom sa konkurenčnom trhovom hospodárstve. Každá obec má jedinečné miestne podmienky, ktoré zvyšujú alebo znižujú potenciál pre MHR a sú to práve tieto podmienky, ktoré určujú komparatívnu výhodu oblasti a jej schopnosť prilákať a udržať si investície.

Hospodárske, sociálne a geografické danosti obce budú ovplyvňovať návrh a prístup k realizácii stratégie miestneho hospodárskeho rozvoja.

Strategický plánovaný proces miestneho hospodárskeho rozvoja má zvyčajne päť fáz:

- prvá fáza: organizovanie procesu,
- druhá fáza: hodnotenie miestneho hospodárstva,
- tretia fáza: tvorba stratégie,
- štvrtá fáza: realizácia stratégie,
- piata fáza: prehodnotenie stratégie (**Swinburn, Goga a Murphy, 2004**).

1.5 Rozpočtové hospodárenie obce

Černek a Zachar (2003) charakterizujú rozpočet ako základný finančný plán obce zostavený na obdobie jedného kalendárneho roka, ktorý umožní predstaviteľom obce dosahovať stanovené ciele. Je základnou normou, prostredníctvom ktorej volené orgány riadia výkonný aparát pri výkone pôsobnosti obce. Rozpočet treba chápať ako viacúčelový dokument, ktorý má plniť potreby finančného manažmentu volených predstaviteľov a občanov.

Podľa Belajovej a Balážovej (2004) sa finančné hospodárenie obce riadi rozpočtom obce a plánom tvorby a požitia mimorozpočtových peňažných príjmov obce. Rozpočet obce má vytvárať predpoklad na efektívne, cieľavedomé a samostatné fungovanie jej samosprávy.

Obec financuje svoje potreby:

z vlastných príjmov,

z ostatných príjmov.

Vlastné príjmy tvoria:

príjmy z majetku obce,

výnosy z miestnych daní a miestnych poplatkov,

podiely na daniach v správe štátu,

výnosy z pokút,

príjmy z obecných cenných papierov a výnosy z finančných investícií,

prostriedky prevedené z mimorozpočtových peňažných fondov,

dary a výnosy z dobrovoľných zbierok v prospech obce,

odvody a penále za porušenie rozpočtovej disciplíny uloženej obcou,

príjmy zo splácania obcou poskytnutých pôžičiek.

Ostatné príjmy obce tvoria:

dotácie zo štátneho rozpočtu podľa zákona o štátnom rozpočte na príslušný rok,

dotácie zo štátnych fondov,

prijaté úvery, resp. ich návratné zdroje financovania,

iné príjmy (Belajová a Balážová, 2004).

Právnu úpravu príjmov rozpočtov obcí nájdeme v **Zákone č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov**. Územná samospráva využíva v súlade so zákonným vymedzením druhové členenie príjmov, a to:

- bežné príjmy a bežné výdavky (bežný rozpočet),
- kapitálové príjmy a kapitálové výdavky (kapitálový rozpočet),
- finančné operácie.

Ďalej zákon uvádza, že obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj:

- prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov,
- zisk z podnikateľskej činnosti,
- návratné zdroje financovania,
- združené prostriedky.

Najvýznamnejšia klasifikácia príjmov spočíva v ich rozdelení na bežné a kapitálové.

1. Bežné príjmy

- podľa charakteru ich delíme na:

- Daňové: predstavujú nenávratné povinné platby stanovené zákonmi (miestne dane, podiel na dani vyberanej štátom a pod.),
- Nedaňové: všetky ostatné príjmy okrem daňových.

- podľa pôvodu ich delíme na:

- Vlastné: sú to daňové aj nedaňové príjmy (prenájom majetku, zisk z obecných podnikov, užívateľské poplatky a pod.),
- Príjmy z prerozdeľovacích procesov: nenávratné transfery (dotácie neinvestičného charakteru) a návratné (krátkodobé a prekleňovacie úvery so splatnosťou v jednom rozpočtovom roku, pôžičky do 1 roka splatnosti). (Mitaľová a Molitoris, 2006)

2. Kapitálové príjmy

- podľa pôvodu ich delíme na:

- Vlastné: (príjmy z predaja majetku, cenných papierov, majetkových podielov a pod.),
- Príjmy z prerozdeľovacích procesov: nenávratné transfery (účelové a kapitálové dotácie zo ŠR na konkrétne investície, prostriedky z EÚ na financovanie rozvojových projektov, prostriedky darované či

združené na spoločné investície a pod.) a návratné (napr. strednodobý alebo dlhodobý úver od peňažného ústavu na financovanie investície, príjmy z emisie komunálnych cenných papierov) (**Mitaľová a Molitoris, 2006**).

1.5.1 Nenávratné zdroje financovania obcí

Okrem vlastných príjmov a podielov na daniach v správe štátu, má obec aj ďalšie príjmy, ktoré pozostávajú predovšetkým z transferov vo forme dotácií či projektových prostriedkov zo zahraničia a ich použitie je viazané na účel, na ktorý sa poskytli a sú nimi:

- dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy a dotácie zo štátnych účelových fondov,
- prostriedky štátneho rozpočtu poskytované v rámci programov schválených vládou,
- účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo inej obce realizované na základe zmluvy,
- prostriedky v rámci systému horizontálneho finančného vyrovnávania,
- prostriedky Európskej únie a medzinárodných združení.

Špeciálnym prípadom je tzv. decentralizačná dotácia, ktorá sa chápe ako nástroj vertikálneho vyrovnávania. Je to „ finančný vzťah (transfer), ktorý je určený na financovanie pôsobností obcí a VÚC, ktoré prešli na obce a VÚC z orgánov štátu v rozsahu ustanovenom osobitnými zákonmi“ (**Králik a Jakubovič, 2004**).

V podmienkach SR existujú okrem vyššie spomenutých foriem dotácií aj tzv. špecifické dotácie, napr. ak obce zriadia spoločný obecný úrad alebo združenie obcí podľa osobitného predpisu, príslušné ministerstvo alebo iný orgán ustanovený zákonom môže obci, v ktorej je sídlo spoločného obecného úradu alebo sídlo združenia obcí, poskytnúť dotáciu po predchádzajúcom súhlase všetkých obcí, ktoré spoločný obecný úrad alebo združenie obcí zriadia (**Mitaľová a Molitoris, 2006**).

Finančná podpora z európskych fondov tvorí špecifický príjem v rámci viac zdrojového financovania územnej samosprávy. Ako nástroj na dosiahnutie

cieľov ekonomickej a sociálnej súdržnosti slúžia štrukturálne fondy a ďalšie finančné nástroje. V EÚ pôsobí v súčasnosti päť fondov:

- Európsky regionálny rozvojový fond,
- Európsky sociálny fond,
- Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond,
- Finančný nástroj na riadenie rybolovu,
- Kohézny fond (**Neubauerová, 2003**).

Podľa **Belajovej a Balážovej (2004)** dotácie a transfery sú tvorené predovšetkým dotáciami a transfermi zo štátneho rozpočtu, z účelových programov jednotlivých ministerstiev a zo štátnych fondov.

Súčasťou samostatnej kapitoly štátneho rozpočtu s názvom Súhrnný finančný vzťah k obciam a vyšším územným celkom sú uvedené nasledovné dotácie poskytované zo štátneho rozpočtu do rozpočtov obcí:

- na výkon samosprávnych funkcií obcí s počtom obyvateľov s trvalým pobytom na území obce do 3000 obyvateľov podľa stavu k 31.12.2001, pričom obce ich použijú na financovanie bežných výdavkov okrem výdavkov na platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania,
- na mestskú verejnú dopravu,
- na dokončenie objektov základných škôl a ich technickej vybavenosti v rámci bývalej komplexnej bytovej výstavby,
- na riešenie individuálnych potrieb obcí na zabezpečenie výkonu ich samosprávnych funkcií,
- decentralizačná dotácia na prenesený výkon pôsobností štátnej správy na obce a prechod pôsobností z orgánov štátnej správy do samosprávnej pôsobností obcí podľa zákona č. 416/2001 Z. z.,
- dotácie na iné účely podľa zámerov vlády SR.

1.5.2 Návratné zdroje financovania obcí

Obec, pri svojom hospodárení, sa môže dostať do takej situácie, kedy nemá vo svojom rozpočte dostatočné množstvo finančných prostriedkov na krytie všetkých jej potrieb. V takejto situácii obce využívajú návratné zdroje financovania, ktoré so sebou prinášajú aj isté riziko. Týmto rizikom je úrokové

zaťaženie, ktoré môže výrazne zaťažiť hospodárenie obce v budúcnosti, pretože splatené úroky znižujú bežné výdavky rozpočtu obce (**Mital'ová a Molitoris, 2006**).

Medzi návratné zdroje financovania rozpočtu obce zaraďujeme:

- úver,
- príjmy z emisie cenných papierov,
- návratné finančné výpomoci,
- zmenky,
- leasing (**Mital'ová a Molitoris, 2006**).

Právna úprava používania návratných zdrojov je obsiahnutá v **Zákone č. 583/2004 Z. z.**, kde sa v § 17 hovorí, že obce môžu použiť návratné zdroje financovania len na úhradu kapitálových výdavkov. Zákonná úprava pripúšťa použitie návratných zdrojov financovania aj na krytie potrieb bežného rozpočtu v prípade časového nesúladu medzi príjmami a výdavkami bežného rozpočtu za podmienky, že budú splatené do konca rozpočtového roku z príjmov bežného rozpočtu. S cieľom zamedziť neodôvodnenému zvyšovaniu zadlžovania našich obcí (aj VÚC), zákon formuluje podmienky prijímania návratných zdrojov financovania, ktorými sú:

- celková suma dlhu obce nesmie prekročiť 60% skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka,
- suma ročných splátok návratných zdrojov financovania, vrátane výnosov, nesmie prekročiť 25% skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka (**Dôvodová správa k zákonu 583/2004 Z. z., k § 17**).

Úver je jednou z foriem návratných zdrojov financovania obcí, ktorý obce využívajú pomerne často. Je to predovšetkým preto, že tento druh je pre nich relatívne dostupný a taktiež lacnejší ako napr. príjmy z emisie obligácií. Úverová zmluva patrí k základným inštitúciám trhovej ekonomiky (**Králik a Jakubovič, 2004**).

Králik a Jakubovič (2004) uvádzajú, že „základná normatívna právna úprava úverovej zmluvy je v slovenskom právnom poriadku zakotvená v Obchodnom kódexe, ale i v zákone o bankách, ktorý v ustanovení § 5 písm. b)

vymedzuje úver ako dočasné poskytnutie peňažných prostriedkov v akejkoľvek forme vrátane faktoringu a forfaitingu.

Obce využívajú rôzne druhy týchto úverov, a to:

- krátkodobý- so splatnosťou do jedného roka, ktorý je najčastejšie využívaný,
- strednodobý- so splatnosťou do piatich, resp. desiatich rokov, väčšinou je účelovo viazaný, pretože sa ním kryjú aj investičné výdavky,
- dlhodobý- so splatnosťou dlhšou ako desať rokov, je typický pre financovanie investícií, prevažne v technickej infraštruktúre (**Peková, 2004**).

1.5.3 Finančný systém obcí

Pod obecným finančným systémom **Švantnerová a Kožiak (2005)** rozumejú vyváženú, kompaktnú sústavu finančných zdrojov, prostredníctvom ktorých môžu orgány municipálnej samosprávy dosahovať plnenie cieľov sociálno-ekonomického rozvoja municipality a realizovať svoje kompetencie. Sústavu finančných zdrojov nemožno chápať jednostranne iba ako objem prostriedkov, ktoré má samospráva k dispozícii vo vzťahu k štruktúre úloh. Treba uvažovať aj o tom, či municipálne orgány majú dostatočný priestor na manévrovanie v tejto oblasti svojich právomocí.

V teórií miestnych financií sú vymedzené rôzne princípy, ktoré **Peková (2004)** vyjadrila nasledovne:

- hospodárenie podľa rozpočtu, ktorý je rozhodujúcim nástrojom na finančnej politiky municipality,
- určitý stupeň finančnej autonómie, t.j. rozsah právomocí samostatne rozhodovať o tvorbe finančných zdrojov,
- konzistentnosť finančného systému miestnej samosprávy s verejnými financiami ako celkom,
- stabilita systému ako predpoklad sociálneho a ekonomického rozvoja

1.6 Možnosti financovania rozvojových aktivít obcí

1.6.1 Rozpočet obce

Rozpočet vychádza z dlhodobého výhľadu, ktorý je pomocným nástrojom samosprávneho celku, slúžiacemu pre strednodobé finančné plánovanie rozvoja jeho hospodárstva. Vlastná podoba rozpočtového výhľadu nie je pevne stanovená – možno ju odvodzovať od toho, že má zahrňovať súhrnné základné údaje o príjmoch a výdajoch, spravidla o dlhobojších záväzkoch a pohľadávkach, o finančných zdrojoch a potrebách dlhodobo realizovaných zámerov. Praktické naplňovanie tohto obsahu jednotlivými samosprávnymi celkami je veľmi rôznorodé. Na jednej strane od spracovania rozpočtového výhľadu v štruktúre a podrobnosti prijímaného ročného rozpočtu, po napr. vcelku formálnej úlohe tohto nástroje, kedy je rozpočtový výhľad predstavovaný iba dvomi ukazovateľmi: celkovými príjmami a celkovými výdajmi. Význam rozpočtového výhľadu - pre rozhodovanie o rozpočte, vo väzbe na realizáciu náročných investičných výdajov či možnosť zapojenia bežného financovania nových rozvojových aktivít, splácanie požičaných prostriedkov a pod. - je nesporný. Na druhej strane zrejme význam rozpočtového výhľadu napr. pre jednotlivú obec môže ovplyvňovať veľkosť a štruktúra rozpočtu obce, napr. v súvislosti s veľkosťou obce či rozsahom pohľadávok a záväzkov. Rozpočtový výhľad i z hľadiska možnosti kvality potrebných podkladov ku spracovaniu má menšiu úlohu než roční rozpočet, ktorý je nevyhnutným predpokladom fungovania každého samosprávneho celku (**Petr Tománek, 2010**).

Podľa § 10, ods. 7 **zákona č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov** sa rozpočet obce zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový, pričom je povinnosťou obce zostaviť bežný rozpočet ako vyrovnaný alebo prebytkový. Ako schodkový sa povoľuje zostaviť iba kapitálový rozpočet a to iba za podmienok, že schodok bude možné kryť zostatkami finančných prostriedkov z minulých rokov, návratnými zdrojmi financovania, prípadne prebytkom bežného rozpočtu pri dodržaní vyrovnanosti tohto rozpočtu na konci rozpočtového roka. Ak je bežný alebo kapitálový rozpočet zostavený ako prebytkový, možno prebytok príslušného rozpočtu použiť na úhradu návratných zdrojov financovania. Ak napr. v priebehu rozpočtového roka vznikne potreba úhrady bežných výdavkov

na odstránenie havarijného stavu majetku obce alebo na likvidáciu škôd spôsobených živelnými pohromami alebo inou mimoriadnou okolnosťou, ktoré nie sú rozpočtované a kryté príjmami bežného rozpočtu, môže obec na základe rozhodnutia zastupiteľstva použiť prostriedky rezervného fondu. Na vyrovnanie časového nesúladu medzi príjmami a výdavkami bežného rozpočtu, možno použiť príjmy kapitálového rozpočtu, ak sa vrátia do termínu ich použitia na rozpočtovaný účel, najneskôr však do konca rozpočtového roka (**Dôvodová správa k zák. č. 583/2004 Z. z., k §10**).

Rozpočet samosprávneho celku je teda hlavným finančným nástrojom ich hospodárenia. Rozpočet či už ako plán či výsledok hospodárenia je zdrojom významných informácií o podmienkach hospodárenia samosprávnych celkov.

- Bežný rozpočet tvorí bilanciu bežných príjmov a výdavov. Do bežných príjmov sú zahrnuté tie druhy príjmu, ktoré sa každoročne opakujú a úžitok z týchto výdavov je realizovaný v danom roku. Výsledok bilancie bežného rozpočtu, ako rozdiel príjmov a výdavov bežného rozpočtu môže byť nulový, kladný či záporný.
- Kapitálový rozpočet je tvorený na príjmovej strane príjmy z kapitálových dotácií, z predaja dlhodobého majetku a z prebytku bežného rozpočtu. Príjmy z kapitálových dotácií nemôžu dlhodobo zaručovať príjmy kapitálového rozpočtu, vzhľadom k tomu, že kapitálové dotácie nie sú pravidelným zdrojom územných rozpočtov. Takže jediným relatívne stabilným „rozvojovým“ zdrojom pre kapitálový rozpočet bude vždy prebytok bežného rozpočtu. Výsledok bilancie príjmov a výdavov kapitálového rozpočtu opäť môže byť záporný, nulový alebo kladný (**Petr Tománek, 2010**).

1.6.2 Fondy

Medzi finančné nástroje samosprávnych celkov možno zaradiť aj fondy, resp. možnosti ich zriaďovania ako fondy účelové a neúčelové. Existencia fondov je u samosprávnych celkov špecifická v tom, že hospodárenie v týchto fondoch sa realizuje prostredníctvom vlastného rozpočtu územného samosprávneho celku, takže rozpočet tak

zachytáva celkové hospodárenie bez ohľadu na existenciu fondov (**Petr Tománek, 2010**).

Financovanie projektov je zabezpečené v zásade formou nenávratnej priamej a nepriamej pomoci prostredníctvom príspevkov štrukturálnych fondov ako aj z prostriedkov VÚC a obcí.

- Priama forma pomoci predstavuje poskytnutie príspevkov štrukturálnych fondov z celkových oprávnených nákladov alebo celkových oprávnených verejných výdavkov projektu (dotácia, príspevok, grant, úhrada úrokov alebo časti úrokov z úveru poskytnutého podnikateľovi, úhrada časti úveru, návratná finančná výpomoc),
- Nepriama forma pomoci predstavuje alternatívne formy financovania, ako je napr. subvencovanie úrokovej sadzby, majetková účasť a účasť rizikového kapitálu (prevzatie štátnej záruky, poskytnutie úľavy na dani alebo penále, pokute, úroku alebo na iných sankciách podľa osobitného predpisu, predaj nehnuteľného majetku štátu alebo obce za cenu nižšiu, ako je trhovacia cena, poskytovanie poradenských služieb bezplatne alebo za čiastočnú úhradu, odklad platenia dane alebo povolenie zaplatenia dane v splátkach) (**Ministerstvo financií SR, 2010**).

Hlavné oblasti využitia fondov EÚ

Samosprávy majú možnosť využívať zdroje z EÚ fondov predovšetkým v týchto oblastiach:

- Rozširovanie a budovanie čistiarní odpadových vôd a kanalizácií - výstavba a rekonštrukcia verejných vodovodov, zvyšovanie využiteľnosti vodných zdrojov, výstavba a rekonštrukcia kanalizačných sietí, výstavba a rekonštrukcia čističiek odpadových vôd, preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami apod.
- Podpora v oblasti separovaného zberu a komunálneho odpadu - podpora aktivít v oblasti separovaného zberu odpadov, podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov, nakladanie s nebezpečnými odpadmi, riešenie problematiky environmentálnych záťaží
- Budovanie a modernizácia verejného osvetlenia pre mestá a obce

-
- Revitalizácia miest a obcí - obnova bytového fondu, technickej infraštruktúry, verejných priestranstiev vrátane zelene ako aj objektov kultúrneho dedičstva , výstavba a rekonštrukcia verejných osvetlení, chodníkov a cyklistických trás, miestnych komunikácií, mostov a lávok rekonštrukcia a výstavba zastávok, verejné WC,
 - Infraštruktúra cestovného ruchu - podpora doplnkových nekomerčných aktivít (cyklistické trasy, chodníka, parkoviská, amfiteátre, tabule a pod.)
 - Regionálna a mestská doprava - regionálne komunikácie zabezpečujúce dopravnú obsluhu regiónov rekonštrukcie a modernizácie a budovania ciest II. a III. triedy, budovanie mostov,
 - Podpora sociálnej inklúzie - infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately – rekonštrukcia a budovanie najmä domovov dôchodcov a domovov sociálnych služieb pre dospelých a pre deti
 - Rekonštrukcia škôl a infraštruktúra vzdelávania - rekonštrukcia, modernizácia MŠ, ZŠ, SŠ, vybavenie budov o moderné technológie, premena tradičnej školy na modernú (ZŠ, SŠ) – obsahová prestavba vzdelávania, využitie inovatívnych metód, podpora ďalšieho vzdelávania **(Ministerstvo Financí SR, 2010).**

Štrukturálne fondy

Od 1. januára 2004 má Slovensko možnosť čerpať finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Ich poslaním je znižovanie rozdielov v úrovni rozvoja medzi regiónmi a členskými krajinami ako priority EÚ, o čom svedčí aj fakt, že na podporu štrukturálnej politiky je určená až jedna tretina celkového rozpočtu EÚ. Finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov sú určené predovšetkým pre:

- Súkromný sektor – fyzické, právnické, mimovládne a neziskové organizácie
- Verejný sektor
- štátna správa
- samospráva – VÚC, mestá, obce

Pre Slovensko bolo v rámci Operačných programov a Programu pre poľnohospodárstvo vrátane spolu financovania zo štátneho rozpočtu vyčlenených na roky 2007 – 2013 takmer 16 mld. EUR **(Ministerstvo Financí SR, 2010).**

1.6.3 Regionálny operačný program

Hlavným cieľom Regionálneho operačného programu (ROP) je zvýšiť dostupnosť a kvalitu občianskej infraštruktúry a vybavenosti v regiónoch. Plnenie uvedeného cieľa bude prispievať k dosahovaniu cieľa strategickej priority Infraštruktúra a regionálna dostupnosť, ktorým je „zvýšenie vybavenosti regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich služieb“. Operačný program sa cez zameranie svojich prioritných osí dopĺňa s OP Doprava, OP Informatizácia spoločnosti, OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, OP Vzdelávanie a OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia, ako sa uvádza pri popise jednotlivých prioritných osí. ROP vytvára spomedzi všetkých operačných programov realizovaných v programovom období 2007-2013 najväčší priestor na zapojenie samosprávnych krajov do implementačných procedúr, čím posilňuje aktívnu účasť regiónov na realizácii regionálneho rozvoja podporovaného z finančných prostriedkov Európskeho spoločenstva (**Operačný program, 13.04.2010**).

2 Ciel' práce

Malé obce nemajú dostatok vlastných finančných zdrojov a práve projektovými aktivitami môžu získať finančné prostriedky na svoj rozvoj.

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo analyzovať možnosti financovania vybraných malých obcí pri realizácii rozvojových aktivít.

Pre dosiahnutie hlavného cieľa sme si stanovili tieto parciálne ciele:

- vybrať obce pre analýzu,
- stručne charakterizovať obce pre analýzu,
- charakterizovať rozpočtové hospodárenie vybraných malých obcí,
- komparovať financovanie rozvojových aktivít malých obcí,
- zistiť aké rozvojové aktivity sa idú realizovať.

3 Metodika a metódy práce

3.1 Metodika práce

Pre splnenie uvedených cieľov bolo potrebné:

- výber a preštudovanie odbornej, vedeckej a právnej literatúry domácich i zahraničných autorov a taktiež získanie konkrétnych podkladových údajov aj z internetových zdrojov,
- výber objektov skúmania, ktorými boli malé obce, ktoré sa nachádzajú v jednom regióne Hornej Torysy a svojím počtom obyvateľov spadajú do kategórie malých obcí do 500 obyvateľov a to Brezovička, Hanigovce, Oľšov a Vysoká,
- stručná charakteristika vybraných obcí, najmä vývoja počtu obyvateľov a ich vekovej štruktúry príslušných malých obcí,
- analýza indexu vitality a celkového prirodzeného prírastku príslušných malých obcí,
- analýza rozpočtov jednotlivých obcí v rokoch 2005-2009, kde sme zisťovali štruktúru príjmov a výdajov rozpočtov obcí za dané časové obdobie,
- porovnanie využívania finančných prostriedkov vo vybraných malých obciach,
- analýza a vyhodnocovanie získaných informácií.

3.2 Materiál

Konkrétne informácie na vypracovanie bakalárskej práce sme získali riadeným rozhovorom so starostami vybraných malých obcí, ktorí nám poskytli rozpočty obcí a demografické charakteristiky za roky 2005 – 2009.

3.3 Metódy práce

Za účelom dosiahnutia vytýčeného cieľa boli v práci použité predovšetkým:

- metóda skúmania, ktorá je daná predovšetkým dostupnou vedeckou a odbornou literatúrou prezentujúcou teoretické poznatky z oblasti financovania malých obcí,
- metóda pozorovania ekonomických javov a procesov vo vzťahu k rozpočtom daných obcí,

-
- analytická metóda bola použitá pri analýze štruktúry príjmov a výdavkov rozpočtov obcí a aj možností financovania malých obcí,
 - metóda syntézy, ktorá nadväzuje na metódu analýzy,
 - metóda komparácie bola použitá pri pozorovaní objemov a štruktúr rozpočtov sledovaných obcí.

4 Výsledky práce

4.1 Obec Brezovička

4.1.1 Charakteristika obce

Obec založili na zákupnom práve v polovici 13. storočia. Obec sa najskôr volala Hamburg (1786), Hamburg, Hamborg (1808), Hamborg (1863-1902), Hamburek (1920), Hamborek (1927-1948), Brezovička (1948) . V súčasnosti žije v obci 427 obyvateľov z toho 208 žien a 219 mužov v 143 rodinných domoch s priradeným súpisným číslom. Rozloha katastra obce je 895 ha a leží v 480 m nad morom.

4.1.2 Demografické charakteristiky

V Tabuľke č. 1 je zaznamenaný vývoj obyvateľstva obce Brezovička. Uvádzame v nej natalitu, mortalitu, prirodzený prírastok, prisťahovaných, odsťahovaných, migračné saldo a celkový prírastok obce Brezovička v rokoch 2005 – 2009.

Tab. 1

Vývoj obyvateľstva v obci Brezovička k 31.12.

Obec Brezovička	2005	2006	2007	2008	2009
Natalita	4	3	7	7	3
Mortalita	6	3	4	4	2
Prir. Prírastok	-2	0	3	3	1
Prist'ahovaný	3	6	9	2	4
Odst'ahovaný	5	5	7	6	4
Migračné saldo	-2	1	2	-4	0
Celkový prírastok	-4	1	5	-1	1

Zdroj: Obecný úrad Brezovička, vlastné spracovanie

V roku 2005 sa do obce prisťahovali 3 obyvatelia a odsťahovali sa 5 pričom celkový prírastok mal hodnotu -4. Táto hodnota bola najnižšia za celé skúmané obdobie. V roku 2006 sa do obce prisťahovalo 6 a odsťahovalo 5 obyvateľov. Rok 2007 bol z pohľadu celkového prírastku najlepší a dosiahol hodnotu 5. Do obce sa prisťahovalo 9 a odsťahovalo 6 obyvateľov. V roku 2008 nastal zvrät a celkový prírastok bol -1 pričom sa do obce Brezovička prisťahovali 2 obyvatelia a odsťahovali sa 6. V roku 2009 bol počet prisťahovaných a odsťahovaných obyvateľov 4 a celkový prírastok bol 1.

Zloženie obyvateľstva z pohľadu vekovej štruktúry uvádzame v tabuľke č. 2. V nej uvádzame predproduktívny, produktívny a poproduktívny vek. Zo zistených informácií sme následne vypočítali index vitality obyvateľstva pozorovanej obce, ktorý je vyjadrený v percentách.

Tab.2

Veková štruktúra obyvateľstva obce Brezovička k 31.12.

Obec Brezovička	Predpro- duktívny	Produktívny		Poprod- uktívny	Index vitality %	Spolu
		Ženy	Muži			
2005	119	98	119	76	156	412
2006	120	97	120	78	154	415
2007	122	96	120	84	145	422
2008	84	104	138	100	84	426
2009	87	112	130	98	89	427

Zdroj: Združenie obcí Hornej Torysy, vlastné spracovanie

Od roku 2005 sa celkový počet obyvateľov zvýšil z pôvodných 412 na 427. Pomer predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva je optimálny čo predstavuje priaznivú situáciu. Ukazovateľom vnútornej demografickej kvality a vitality obyvateľstva je index vitality populácie. V obci Brezovička bol index vitality v roku 2005 a 2006 bol stabilizovane rastúci, v roku 2007 bol stabilizovaný. Naopak v rokoch 2008 a 2009 bola situácia nepriaznivá nakoľko index vitality bol regresívny.

4.1.3 Analýza rozpočtu obce za roky 2005 – 2009

Na základe rozpočtov obce v rokoch 2005 -2009 uvádzame v tabuľke č. 3 príjmy, ktoré sme rozdelili na daňové príjmy, nedaňové príjmy, granty a transfery, kapitálové príjmy a príjmové finančné operácie. Následne sme vypočítali celkové príjmy obce.

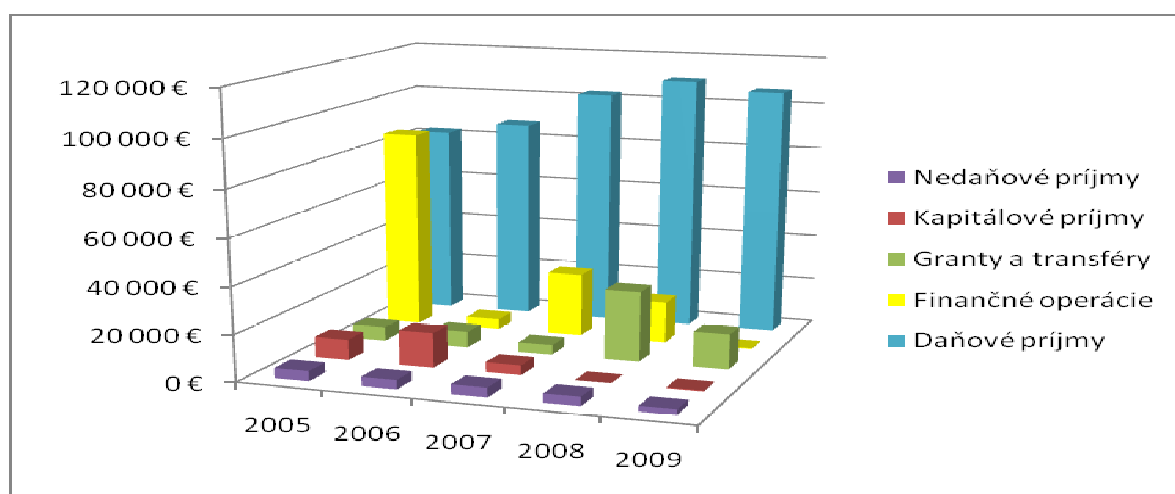
Tab. 3

Skutočné príjmy obce Brezovička

Obec Brezovička	2005	2006	2007	2008	2009
Daňové príjmy	82365 €	87555 €	102607 €	110050 €	106728 €
Nedaňové príjmy	4354 €	3965 €	4193 €	3899 €	2311 €
Granty a transfery	6069 €	7033 €	4216 €	30549 €	15118 €
Bežné príjmy	92788 €	98553 €	111016 €	144498 €	124157 €
Kapitálové príjmy	8971 €	14937 €	4315 €	0 €	416 €
Finančné operácie	86132 €	4647 €	27841 €	18218 €	341 €
Príjmy spolu	187891 €	118137 €	143172 €	162716 €	124914 €

Zdroj: Obecný úrad Brezovička, vlastné spracovanie

Z tabuľky č. 3 vyplýva, že bežné príjmy v roku 2005 tvorili 49 % (92788 €) celkových príjmov obce Brezovička. Toto percentuálne vyjadrenie bolo najnižšie za pozorované roky. V roku 2006 hodnota bežných príjmov narástla na 83 % 98553 €) a v roku 2007 bežné príjmy mali hodnotu 78 % (111016 €). Roky 2008 a 2009 mali z pohľadu percentuálneho vyjadrenia najvyššie hodnoty a to 89 % (144498 €) a 99% (124157 €).

Obr. 1 Skutočné príjmy obce Brezovička

Zdroj: Obecný úrad Brezovička, vlastné spracovanie

Z obrázku č.1 vyplýva, že podstatnú časť príjmov rozpočtu obce v rokoch 2005 – 2009 tvorili daňové príjmy. V roku 2005 mali finančné operácie najvyššiu finančnú hodnotu za sledované roky, pričom sa jednalo o municipálny úver na rekonštrukciu materskej školy. V roku 2006 sa kapitálové príjmy zvýšili oproti roku 2005 vďaka dvom dotáciám na rekonštrukciu OcÚ a reguláciu potoka. Vo finančných operáciách v roku 2007 bol zahrnutý dlhodobý bankový úver. V roku 2008 najväčšiu časť grantov tvorila dotácia na povodeň. V položke granty a transfery v roku 2009 tvorila podstatnú časť dotácia na bežné výdavky obce.

Na základe rozpočtov obce v rokoch 2005 -2009 uvádzame v tabuľke č. 4 výdavky, ktoré sme rozdelili na mzdy, platy a služobné príjmy, poisťné, tovary a služby, kapitálové výdavky a výdavkové finančné operácie. Následne sme vypočítali celkové výdavky obce.

Tab. 4

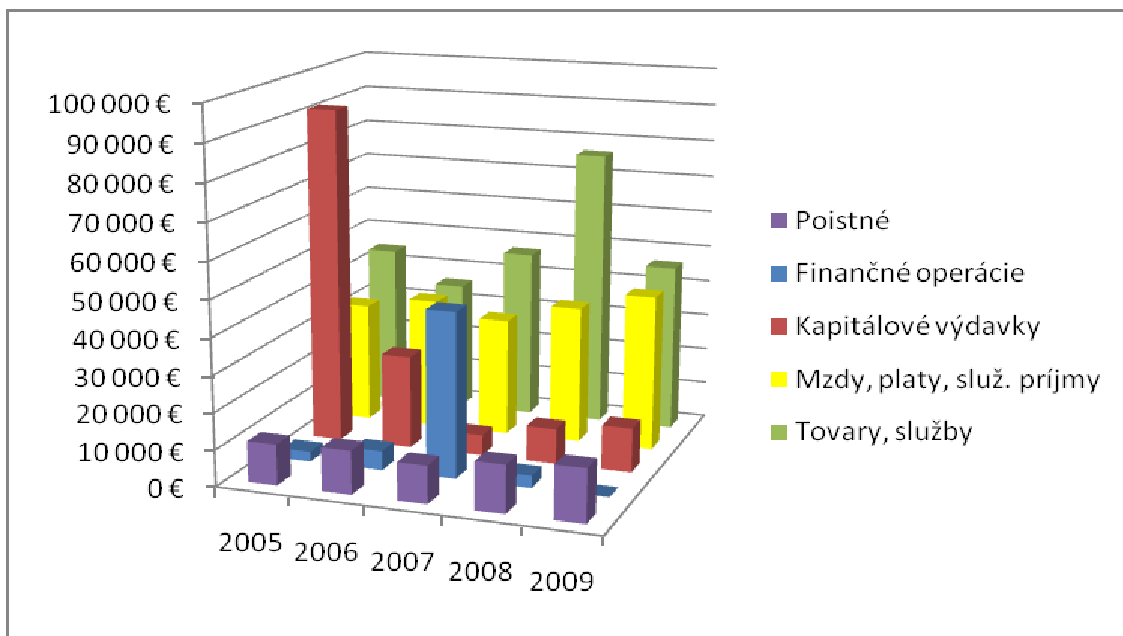
Skutočné výdavky obce Brezovička

Obec Brezovička	2005	2006	2007	2008	2009
Mzdy, platy, služ. príjmy	33042 €	36155 €	32419 €	37746 €	42765 €
Poisťné	11248 €	11935 €	10371 €	13059 €	14595 €
Tovary, služby	44495 €	35808 €	46628 €	76194 €	46169 €
Bežné výdavky	88785 €	83898 €	89418 €	126999 €	103529 €
Kapitálové výdavky	91886 €	25653 €	5671 €	9682€	12156 €
Finančné operácie	2787 €	5296 €	45220 €	3319 €	0 €
Výdavky spolu	183458 €	114847 €	140309 €	140001 €	115685 €

Zdroj: Obecný úrad Brezovička, vlastné spracovanie

Bežné výdavky v roku 2005 tvorili 48% (88785 €) výdavkov obce. Toto percentuálne vyjadrenie bolo najnižšie za tieto roky. V roku 2006 hodnota bežných príjmov narástla na 73% (83898 €) a v roku 2007 bežné výdavky tvorili 78% (89418 €). Roky 2008

a 2009 mali z pohľadu percentuálneho vyjadrenia najvyššie hodnoty a to 90% (126999 €) a 89% (103529 €).

Obr. 2

Skutočné výdavky obce Brezovička

Zdroj: Obecný úrad Brezovička, vlastné spracovanie

Z grafického vyjadrenia vyplýva, že podstatnú časť výdavkov rozpočtu obce Brezovička v rokoch 2005 - 2009 tvorili tovary a služby. Nezanedbateľnou čiastkou v týchto rokoch boli aj mzdy, platy a služobné príjmy. V roku 2005 boli najväčšou položkou kapitálové výdavky na rekonštrukciu MK hradené z úveru, v roku 2007 boli kapitálové výdavky vynaložené na reguláciu potoka a rekonštrukciu OcÚ. V roku 2007 predstavovali finančné operácie značnú časť výdavkov. Tento nárast bol spôsobený splátkou úveru. Roky 2008 a 2009 boli z hľadiska výdavkov vyrovnané až na položku tovary, služby, ktorá v roku 2008 dosiahla najvyššiu hodnotu za všetky skúmané roky.

4.1.4 Zhodnotenie hospodárenia obce

Z porovnania celkových príjmov a výdavkov, kapitálových príjmov a výdavkov a bežných príjmov a výdavkov v tabuľke č. 5 uvádzame výsledok hospodárenia obce Brezovička za roky 2005 – 2009.

Tab. 5**Hospodárenie obce Brezovička**

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkové príjmy	187891 €	118137 €	143172 €	162716 €	124914 €
Celkové výdavky	183458 €	114847 €	140309 €	140001 €	115685 €
Hospodárenie celkom	4433 €	3290 €	2863 €	22715 €	9229 €
Bežné príjmy	92788 €	98553 €	111016 €	144498 €	124157 €
Bežné výdavky	88785 €	83898 €	89418 €	126999 €	103529 €
Bežný rozpočet	4003 €	14655 €	21598 €	17499 €	20628 €
Kapitálové príjmy	8971 €	14937 €	4315 €	0 €	416 €
Kapitálové výdavky	91886 €	25653 €	5671 €	9682€	12156 €
Kapitálový rozpočet	- 82915 €	-10716 €	-1356 €	-9682 €	-11740
Výsledok hospodárenia	-78912 €	3939 €	20242 €	7817 €	8888 €

Zdroj: Obecný úrad Brezovička, vlastné spracovanie

Z tabuľky č. 5 vyplýva, že obec Brezovička v porovnávaných rokoch 2005 - 2009 hospodárila s kladným výsledkom hospodárenia, ktorý v roku 2005 mal hodnotu 4433 €, v roku 2006 bol 3290 €, v roku 2007 bol 2863 € a v roku 2008 bol 22715 € a v roku 2009 bol 9229 €. Obec v týchto rokoch hospodárila sprebytkovým bežným rozpočtom, čím dodržala zákonnú podmienku, ktorá určuje, že bežný rozpočet sa zostavuje ako vyrovnaný resp. prebytkový.

4.2 Obec Hanigovce

4.2.1 Charakteristika obce

Pravidelne sa v dostupných prameňoch uvádza vznik obce na rok 1330. Vznikla zemlanskou kolonizáciou. Obec vybudovali asi ruskí usadlíci. Obec Hanigovce leží severne od okresného mesta Sabinov a je od neho vzdialená cca 12 km. Stred obce leží v nadmorskej výške 530 metrov nad morom. V súčasnej dobe žije v obci 131 obyvateľov z toho 63 žien.

4.2.2 Demografické charakteristiky

V Tabuľke č. 6 je zaznamenaný vývoj obyvateľstva obce Hanigovce. Uvádzame v nej natalitu, mortalitu, prirodzený prírastok, prisťahovaných, odsťahovaných, migračné saldo a celkový prírastok obce v rokoch 2005 – 2009.

Tab. 6

Vývoj obyvateľstva obce Hanigovce k 31.12.

Obec Hanigovce	2005	2006	2007	2008	2009
Natalita	0	0	1	2	2
Mortalita	1	1	1	0	2
Prir. Prírastok	-1	-1	0	2	0
Prisťahovaný	1	0	0	4	6
Odstáňovaný	0	0	0	1	0
Migračné saldo	1	0	0	3	6
Celkový prírastok	0	-1	0	5	6

Zdroj: Obecný úrad Hanigovce, vlastné spracovanie

V roku 2005 sa do obce prisťahoval 1 obyvateľ a neodšťahoval sa nik, preto celkový prírastok mal hodnotu 0. V roku 2006 sa do obce nik neprisťahoval a ani sa nik nevysťahoval a celkový prírastok bol -1. Tento rok ako jediný mal zápornú hodnotu celkového prírastku. Rok 2007 bol z hľadiska vývoja obyvateľstva nulový. V roku 2008 nastal zvrät a celkový prírastok bol 5 pričom sa do obce Hanigovce prisťahovali 4 obyvatelia a odsťahoval sa jeden. V roku 2009 bol počet prisťahovaných obyvateľov 6 a neodšťahoval sa nik. Celkový prírastok v tomto roku bol 6. Táto hodnota bola najvyššia za pozorované roky.

Zloženie obyvateľstva z pohľadu vekovej štruktúry uvádzame v tabuľke č. 7. V nej je zaznamenaný predproduktívny, produktívny a poproduktívny vek. Zo zistených informácií sme následne vypočítali index vitality obyvateľstva pozorovanej obce, ktorý je vyjadrený v percentách.

Tab. 7

Veková štruktúra obyvateľstva obce Hanigovce k 31.12.

Obec Hanigovce	Predpro - duktívny	Produktívny		Popro – duktívny	Index vitality %	Spolu
		Ženy	Muži			
2005	19	23	36	46	41	124
2006	18	19	36	51	35	124
2007	21	16	41	46	46	124
2008	22	20	36	47	47	125
2009	17	31	33	15	113	131

Zdroj: Združenie obcí Hornej Torosy, vlastné spracovanie

Z hľadiska celkového počtu obyvateľov sa obec za sledované roky rozrastala. Od roku 2005 sa celkový počet obyvateľov zvýšil z pôvodných 124 na 131. Pomer predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva nie je optimálny čo predstavuje nepriaznivú situáciu pre vývoj obce.. Ukazovateľom vnútornej demografickej kvality a vitality obyvateľstva je index vitality populácie. V obci Hanigovce bol index vitality v rokoch 2005 – 2008 regresívny a v roku n2009 bol stagnujúci.

4.2.3 Rozpočet obce za roky 2005 – 2009

Na základe rozpočtov v rokoch 2005 -2009 poskytnutých obecným úradom Hanigovce uvádzame v tabuľke č. 8 príjmy, ktoré sme rozdelili na daňové príjmy, nedaňové príjmy, granty a transfery, kapitálové príjmy a príjmové finančné operácie. Následne sme vypočítali celkové príjmy obce.

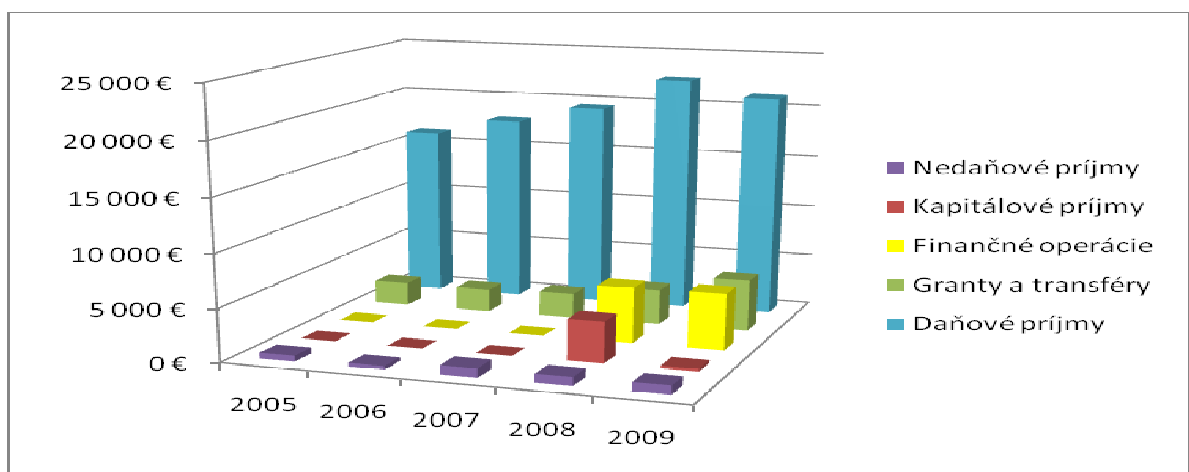
Tab. 8

Skutočné príjmy obce Hanigovce

Obec Hanigovce	2005	2006	2007	2008	2009
Daňové príjmy	16265 €	17825 €	19481 €	22505 €	21144 €
Nedaňové príjmy	564 €	332 €	865 €	830 €	829 €
Granty a transféry	2224 €	2191 €	2392 €	3386 €	4912 €
Bežné príjmy	19053 €	20348 €	22738 €	26721 €	26885 €
Kapitálové príjmy	0 €	0 €	0 €	3917 €	268 €
Finančné operácie	0 €	0 €	0 €	5311 €	5377 €
Príjmy spolu	19053 €	20348 €	22738 €	35949 €	32530 €

Zdroj: Obecný úrad Hanigovce, vlastné spracovanie

Z tabuľky č. 8 vyplýva, že bežné príjmy obce Hanigovce v roku 2005 - 2007 tvorili 100 % (19053 €, 20348 €, 22738 €) celkových príjmov tzn. znamená že obec v týchto rokoch nemala žiadne kapitálové príjmy ani príjmové finančné operácie. V roku 2008 hodnota bežných príjmov bola 74 % (26721 €) a v roku 2009 bežné príjmy mali hodnotu 83 % (26885 €). Rok 2007 mali celkové príjmy najnižšiu hodnotu za porovnávané roky..

Obr. 3 Skutočné príjmy obce Hanigovce

Zdroj: Obecný úrad Hanigovce, vlastné spracovanie

Z obrázku č.3 vyplýva že podstatnú časť príjmov rozpočtu obce v rokoch 2005 – 2009 tvorili daňové príjmy, granty a transféry. Roky 2005 – 2007 boli z hľadiska príjmov vyrovnané. V roku 2008 sa kapitálové príjmy zvýšili oproti predchádzajúcim rokom vďaka dotácii na obecný rozhlas a predaju pozemkov a nehmotných aktív. Položku finančné operácie v roku 2009 tvoril prevod prostriedkov z peňažných fondov.

Na základe rozpočtov obce Hanigovce v rokoch 2005 -2009 uvádzame v tabuľke č. 9 výdavky, ktoré sme rozdelili na mzdy, platy a služobné príjmy, poistné, tovary a služby, kapitálové výdavky a výdavkové finančné operácie. Následne sme vypočítali celkové výdavky obce.

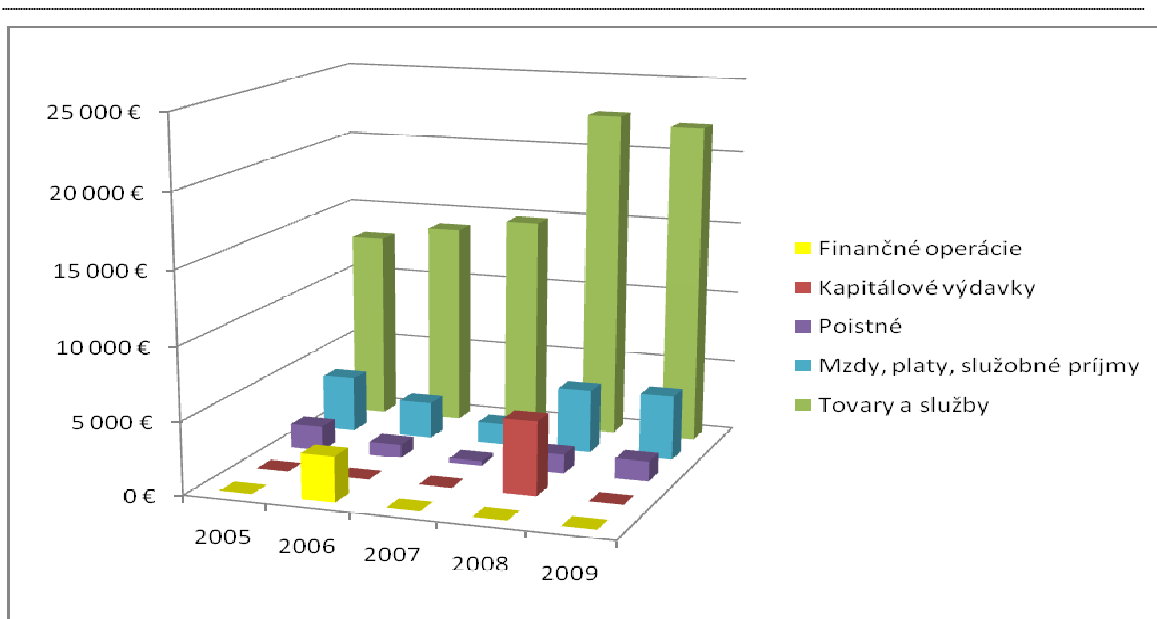
Tab. 9

Skutočné výdavky obce Hanigovce

Obec Hanigovce	2005	2006	2007	2008	2009
Mzdy, platy, služobné príjmy	3850 €	2523 €	1454 €	4415 €	4501 €
Poistné	1693 €	929 €	307 €	1328 €	1396 €
Tovary a služby	12978,82	13974 €	14807 €	22605 €	22034 €
Bežné výdavky	18622 €	17426 €	16568 €	28348 €	27931 €
Kapitálové výdavky	0 €	0 €	0 €	5079 €	0 €
Finančné operácie	0 €	3120 €	0 €	0 €	0 €
Výdavky spolu	18622 €	20546 €	16568 €	33427 €	27931 €

Zdroj: Obecný úrad Hanigovce, vlastné spracovanie

Roky 2005, 2007 a 2009 mali zhodne 100 % (18622 €, 16568 € a 27931 €) bežných výdavkov obce Hanigovce. 85 % (17426 € a 28348 €) celkových výdavkov rozpočtu obce mali roky 2006 a 2008.

Obr. 4

Skutočné výdavky obce Hanigovce

Zdroj: Obecný úrad Hanigovce, vlastné spracovanie

Z obrázku č.4 vyplýva, že najväčšiu časť výdavkov rozpočtu obce Hanigovce v rokoch 2005 - 2009 tvorili tovary a služby. Nezanedbateľnou čiastkou v týchto rokoch boli aj mzdy, platy a služobné príjmy. V roku 2006 boli druhou najväčšou položkou finančné operácie, ktoré pozostávali z prevedených prostriedkov z peňažných fondov. Kapitálové výdavky v roku 2008 boli vynaložené na výdavky verejnej správy a na bývanie a občiansku vybavenosť.

4.2.4 Zhodnotenie hospodárenia obce

Z odčítania celkových výdavkov od celkových príjmov, kapitálových výdavkov od kapitálových príjmov a bežných výdavkov od bežných príjmov v tabuľke č. 10 uvádzame výsledok hospodárenia obce Hanigovce za roky 2005 – 2009.

Tab. 10**Hospodárenie obce Hanigovce**

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkové príjmy	19053 €	20348 €	22738 €	35949 €	32530 €
Celkové výdavky	18622 €	20546 €	16568 €	33427 €	27931 €
Hospodárenie celkom	431 €	-198 €	6170 €	2522 €	4599 €
Bežné príjmy	19053 €	20348 €	22738 €	26721 €	26885 €
Bežné výdavky	18622 €	17426 €	16568 €	28348 €	27931 €
Bežný rozpočet	431 €	2922 €	6170 €	-1627 €	-1046
Kapitálové príjmy	0 €	0 €	0 €	3917 €	268 €
Kapitálové výdavky	0 €	0 €	0 €	5079 €	0 €
Kapitálový rozpočet	0 €	0 €	0 €	-1162 €	268 €
Výsledok hospodárenia	431 €	2922 €	6170 €	-2789 €	-778 €

Zdroj: Obecný úrad Hanigovce, vlastné spracovanie

Z tabuľky č. 10 vyplýva, že obec Hanigovce v porovnávaných rokoch 2005 - 2009 hospodárila s kladným výsledkom hospodárenia okrem roku 2006. V roku 2005 mal hodnotu 431 €, v roku 2006 bol -198 € a v roku 2007 bol 6170 €. V roku 2008 bol výsledok hospodárenia 2522 € a v roku 2009 mal hodnotu 4599 €.

4.3 Obec Oľšov

4.3.1 Charakteristika obce

Prvý písomný doklad o dedine pochádza z roku 1309, kedy spolupracovník toryského panstva šľachtic Henrich predal dedičský majetok v Oľšove šľachticovi Michalovi. Názov obce je podľa chotára, v ktorom predtým rástli Oľchy. Je koncovou dedinou. Od najbližšieho mesta Lipany je vzdialená 9 km a leží v nadmorskej výške 461 m. V súčasnosti tu žije 387 obyvateľov z toho 200 žien. Obec susedí s obcou Torysa.

4.3.2 Demografické charakteristiky

V Tabuľke č. 11 je zaznamenaný vývoj obyvateľstva obce Oľšov. Uvádzame v nej natalitu, mortalitu, prirodzený prírastok, prisťahovaných, odsťahovaných, migračné saldo a celkový prírastok obce v rokoch 2005 – 2009.

Tab.11

Vývoj obyvateľstva obce Oľšov k 31.12.

Obec Oľšov	2005	2006	2007	2008	2009
Natalita	3	6	3	0	5
Mortalita	2	7	3	5	1
Prir. Prírastok	1	-1	0	-5	4
Pristáhovalý	1	1	6	1	6
Odstáhovalý	2	1	4	1	4
Migračné saldo	-1	0	2	0	2
Celkový prírastok	0	-1	2	-5	6

Zdroj: Obecný úrad Oľšov, vlastné spracovanie

V roku 2005 sa do obce prisťahoval 1 obyvateľ a odsťahovali sa 2. Celkový prírastok mal v tomto roku hodnotu 0. V roku 2006 sa do obce prisťahoval 1 obyvateľ a aj jeden sa odsťahoval a celkový prírastok bol -1. Celkový prírastok obyvateľstva v roku 2007 bol 2 a tento rok sa do obce prisťahovali 6 a odsťahovali sa 4 obyvatelia. V roku 2008 nastal zvrät a celkový prírastok bol -5 pričom sa do obce prisťahoval a aj odsťahoval 1 obyvateľ. Tento rok mal najnižšiu hodnotu celkového prírastku za sledované roky. V roku 2009 bol počet prisťahovaných obyvateľov 6 a odsťahovaných 4. Celkový prírastok v tomto roku bol 6. Táto hodnota bola najvyššia za pozorované roky.

Zloženie obyvateľstva z pohľadu vekovej štruktúry uvádzame v tabuľke č. 12. V nej je zaznamenaný predproduktívny, produktívny a poproduktívny vek. Zo zistených informácií sme následne vypočítali index vitality obyvateľstva obce Oľšov, ktorý je vyjadrený v percentách.

Tab.12

Veková štruktúra obyvateľstva obce Oľšov k 31.12.

Obec Oľšov	Predproduktívny	Produktívny		Poproduktívny	Index vitality %	Spolu
		Ženy	Muži			
2005	155	88	89	59	263	391
2006	158	91	84	58	272	391
2007	132	100	97	81	163	410
2008	113	106	110	76	149	405
2009	112	104	106	65	172	387

Zdroj: Združenie obcí Hornej Torusy, vlastné spracovanie

Ak porovnáme vekovú štruktúru podľa pohlaví, je možné konštatovať, že pomer predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva je optimálny, lebo prevažuje obyvateľstvo v predproduktívnom veku. Od roku 2005 sa celkový počet obyvateľov znížil z pôvodných 391 na 387. Ukazovateľom vnútornej demografickej kvality a vitality obyvateľstva je index vitality populácie. V obci Oľšov bol index vitality v rokoch 2005 – 2006 progresívny. V roku 2007 a 2009 bol stabilizovane rastúci. Index vitality bol v roku 2008 stabilizovaný.

4.3.3 Rozpočet obce za roky 2005 – 2009

Na základe rozpočtov v rokoch 2005 -2009 poskytnutých obecným úradom Oľšov uvádzame v tabuľke č. 13 príjmy, ktoré sme rozdelili na daňové príjmy, nedaňové príjmy, granty a transfery, kapitálové príjmy a príjmové finančné operácie. Následne sme vypočítali celkové príjmy obce.

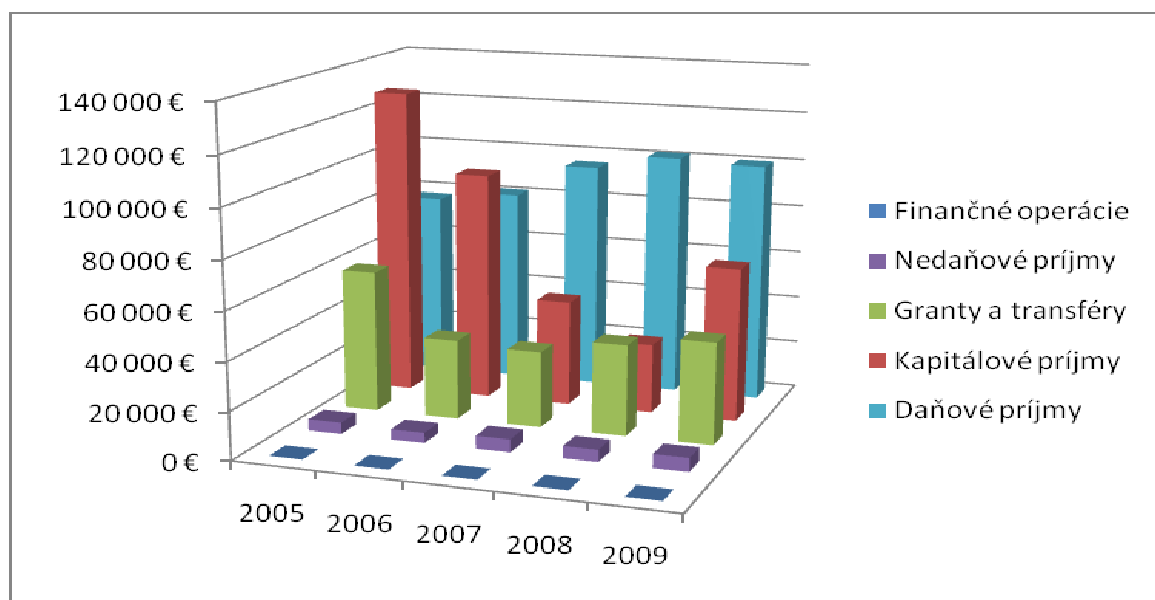
Tab.13

Skutočné príjmy obce Olšov

Obec Olšov	2005	2006	2007	2008	2009
Daňové príjmy	76990 €	81167 €	95489 €	101534 €	100163 €
Nedaňové príjmy	4755 €	4286 €	5384 €	5012 €	5673 €
Granty a transféry	59185 €	33343 €	31779 €	37924 €	42304 €
Bežné príjmy	140930 €	118796 €	132652 €	144470 €	148140 €
Kapitálové príjmy	128316 €	95764 €	44314 €	29040 €	64162 €
Finančné operácie	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Príjmy spolu	269246 €	214560 €	176966 €	173510 €	212302 €

Zdroj: Obecný úrad Olšov, vlastné spracovanie

Z tabuľky č. 13 vyplýva, že bežné príjmy v roku 2005 tvorili 52 % (140930 €) celkových príjmov obce Olšov. Toto percentuálne vyjadrenie bolo najnižšie za pozorované roky. V roku 2006 hodnota bežných príjmov narástla na 55 % (118796 €) a v roku 2007 bežné príjmy mali hodnotu 75 % (132652 €). Roky 2008 a 2009 mali hodnoty 83 % (144470 €) a 70 % (148140 €).

Obr. 5 Skutočné príjmy obce Olšov

Zdroj: Obecný úrad Olšov, vlastné spracovanie

Z obrázku č.5 vyplýva že podstatnú časť príjmov rozpočtu obce v rokoch 2005 – 2009 tvorili daňové príjmy, kapitálové príjmy a granty a transfery. V roku 2005 - 2007 sa kapitálové príjmy zvýšili vďaka grantom a dotáciám na rekonštrukciu ZŠ a výstavbe kanalizácie. Položku kapitálové príjmy a granty v roku 2008 tvoril kapitálový transfer na ZŠ. V roku 2009 zvýšila kapitálové príjmy dotácia na vybudovanie viacúčelového ihriska.

Na základe rozpočtov obce Oľšov v rokoch 2005 -2009 uvádzame v tabuľke č. 9 výdavky, ktoré sme rozdelili na mzdy, platy a služobné príjmy, poistné, tovary a služby, kapitálové výdavky a výdavkové finančné operácie. Následne sme vypočítali celkové výdavky obce.

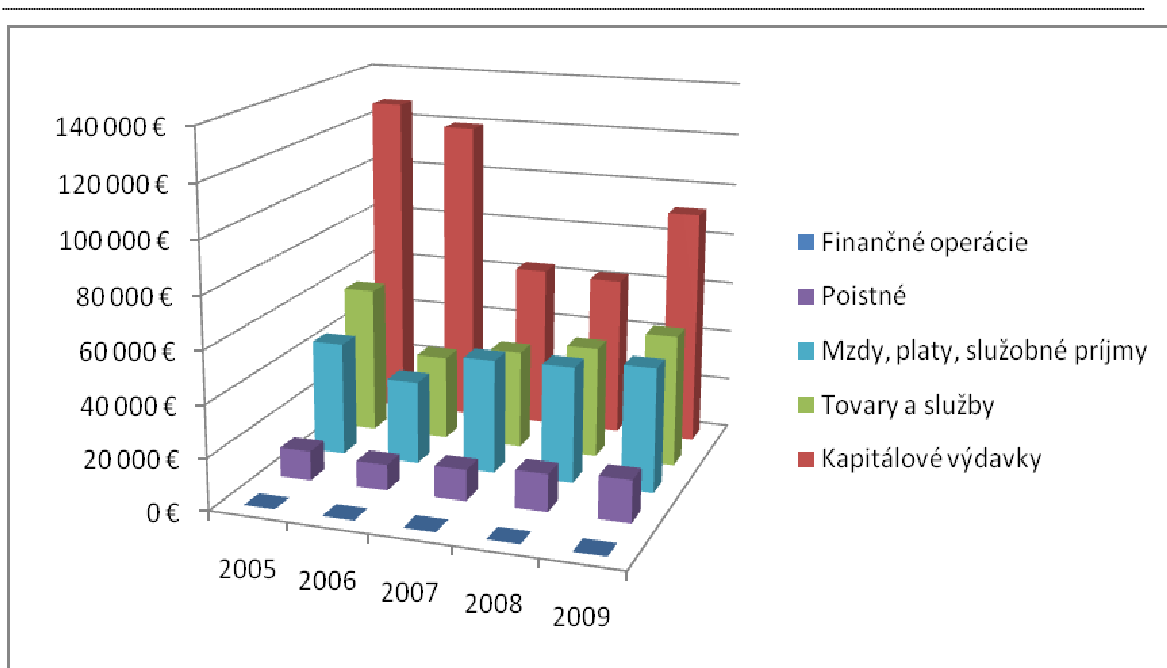
Tab. 14

Skutočné výdavky obce Oľšov

Obec Oľšov	2005	2006	2007	2008	2009
Mzdy, platy, služobné príjmy	44136 €	32248 €	44271 €	44929 €	48002 €
Poistné	11390 €	10015 €	12023 €	14461 €	16326 €
Tovary a služby	57471 €	33008 €	38447 €	43164 €	51109 €
Bežné výdavky	112997 €	75271 €	94741 €	102554 €	115437 €
Kapitálové výdavky	127451 €	119530 €	63578 €	62130 €	91412 €
Finančné operácie	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Výdavky spolu	240448 €	194801 €	158319 €	164684 €	206849 €

Zdroj: Obecný úrad Oľšov, vlastné spracovanie

Bežné výdavky v roku 2005 tvorili 47% (112997 €) výdavkov obce. V roku 2006 sa hodnota bežných výdavkov znížila na 39% (75271 €) a v roku 2007 bežné výdavky tvorili 60% (94741 €). Roky 2008 a 2009 mali z pohľadu percentuálneho vyjadrenia hodnoty a to 62% a 56 % (102554 € a 115437 €).

Obr. 6

Skutočné výdavky obce Olšov

Zdroj: Obecný úrad Olšov, vlastné spracovanie

Z obrázku č.6 vyplýva, že najväčšiu časť výdavkov rozpočtu obce Olšov v rokoch 2005 - 2009 tvorili kapitálové výdavky. Nezanedbateľnou čiastkou v týchto rokoch boli aj tovary a služby a mzdy, platy a služobné príjmy. Kapitálové výdavky v rokoch 2005 - 2009 boli vynaložené na realizáciu nových stavieb a rekonštrukcie a modernizácie.

4.3.4 Zhodnotenie hospodárenia obce

Z odčítania celkových výdavkov od celkových príjmov, kapitálových výdavkov od kapitálových príjmov a bežných výdavkov od bežných príjmov v tabuľke č. 15 uvádzame výsledok hospodárenia obce Olšov za roky 2005 – 2009.

Tab. 15**Hospodárenie obce Oľšov**

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkové príjmy	269246 €	214560 €	176966 €	173510 €	212302 €
Celkové výdavky	240448 €	194801 €	158319 €	164684 €	206849 €
Hospodárenie celkom	28798 €	19759 €	18647 €	8826 €	5453 €
Bežné príjmy	140930 €	118796 €	132652 €	144470 €	148140 €
Bežné výdavky	112997 €	75271 €	94741 €	102554 €	115437 €
Bežný rozpočet	27933 €	43525 €	37911 €	41916 €	32703 €
Kapitálové príjmy	128316 €	95764 €	44314 €	29040 €	64162 €
Kapitálové výdavky	127451 €	119530 €	63578 €	62130 €	91412 €
Kapitálový rozpočet	865 €	-23766 €	-19264 €	-33090 €	-27250 €
Výsledok hospodárenia	27068 €	19759 €	18647 €	8826 €	5453 €

Zdroj: Obecný úrad Oľšov, vlastné spracovanie

Z tabuľky č. 15 vyplýva, že obec Oľšov v porovnávaných rokoch 2005 - 2009 hospodárila s kladným výsledkom hospodárenia, ktorý v roku 2005 mal hodnotu 28798 €, v roku 2006 bol 19759 €, v roku 2007 bol 18647 € V rokoch 2008 obec dosiahla výsledok hospodárenia 8826 € a v roku 2009 obec má 5453 €.

4.4 Obec Vysoká

4.4.1 Charakteristika obce

Vysoká nie je jediný názov obce. Rok 1278 je spojený s názvom Wyzka rok 1329 je spojený s názvom Vysaka či Wysaka. V roku 1427 sa Vysoká nazývala ako Visoka a v roku 1773 ste ju mohli na mape nájsť ako Visoké. Obec Vysoká s počtom obyvateľov 136 bývajúcich v 71 trvalo obývaných rodinných domoch je vzdialená cca 30 km od okresného mesta Sabinov a 16 km od mesta Lipany. Susedí s obcami Brezovička a Nižný Slavkov. Je to koncová podhorská obec v krásnom neporušenom prírodnom prostredí. Rozloha katastra obce je 686,26 hektárov.

4.4.2 Demografické charakteristiky

V Tabuľke č. 15 je zaznamenaný vývoj obyvateľstva obce Vysoká. Uvádzame v nej natalitu, mortalitu, prirodzený prírastok, prisťahovaných, odsťahovaných, migračné saldo a celkový prírastok obce v rokoch 2005 – 2009.

Tab. 15

Vývoj obyvateľstva obce Vysoká k 31.12.

Obec Vysoká	2005	2006	2007	2008	2009
Natalita	1	1	1	0	1
Mortalita	2	1	2	2	2
Prir. Prírastok	-1	0	-1	-2	-1
Prist'ahovaný	2	1	0	0	1
Odst'ahovaný	0	0	2	1	1
Migračné saldo	2	1	-2	-1	0
Celkový prírastok	1	1	-3	-3	-1

Zdroj: Obecný úrad Vysoká, vlastné spracovanie

V roku 2005 sa do Vysokej prisťahovali 2 obyvatelia a neodšťahoval sa nik. Celkový prírastok mal v tomto roku hodnotu 1. V roku 2006 sa do obce prisťahoval 1 obyvateľ a 0 sa odsťahovalo a celkový prírastok bol 1. Celkový prírastok obyvateľstva v roku 2007 bol -3 a tento rok sa do obce prisťahovali 0 a odsťahovali sa 2 obyvatelia. V roku 2008 bol celkový prírastok zhodný s predchádzajúcim rokom a to -3 pričom sa do obce nik neprisťahoval a odsťahoval sa 1 obyvateľ. Roky 2007 a 2008 mali najnižšiu hodnotu

celkového prírastku za sledované roky. V roku 2009 bol počet prisťahovaných a odsťahovaných obyvateľov 1. Celkový prírastok v tomto roku bol -1.

Zloženie obyvateľstva z pohľadu vekovej štruktúry uvádzame v tabuľke č. 16. V nej uvádzame predproduktívny, produktívny a poproduktívny vek. Zo zistených informácií sme následne vypočítali index vitality obyvateľstva pozorovanej obce, ktorý je vyjadrený v percentách.

Tab.16

Veková štruktúra obyvateľstva obce Vysoká k 31.12

Obec Vysoká	Predpro- duktívny	Produktívny		Popro- duktívny	Index vitality %	Spolu
		Ženy	Muži			
2005	30	29	29	56	54	144
2006	28	27	38	50	56	143
2007	29	29	38	45	64	141
2008	21	29	44	43	49	137
2009	21	39	28	48	44	136

Zdroj: Združenie obcí Hornej Torusy, vlastné spracovanie

Ak porovnáme vekovú štruktúru podľa pohlaví, je možné konštatovať že pomer predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva nie je optimálny lebo prevažuje obyvateľstvo v poproduktívnom veku. Ukazovateľom vnútornej demografickej kvality a vitality súčasného obyvateľstva je index vitality populácie. V obci Vysoká je za pozorované roky regresívny, pretože hodnoty indexu vitality sa pohybujú pod 100.

4.4.3 Rozpočet obce za roky 2005 – 2009

Na základe rozpočtov obce v rokoch 2005 -2009 uvádzame v tabuľke č. 17 príjmy, ktoré sme rozdelili na daňové príjmy, nedaňové príjmy, granty a transfery, kapitálové príjmy a príjmové finančné operácie. Následne sme vypočítali celkové príjmy pozorovanej obce.

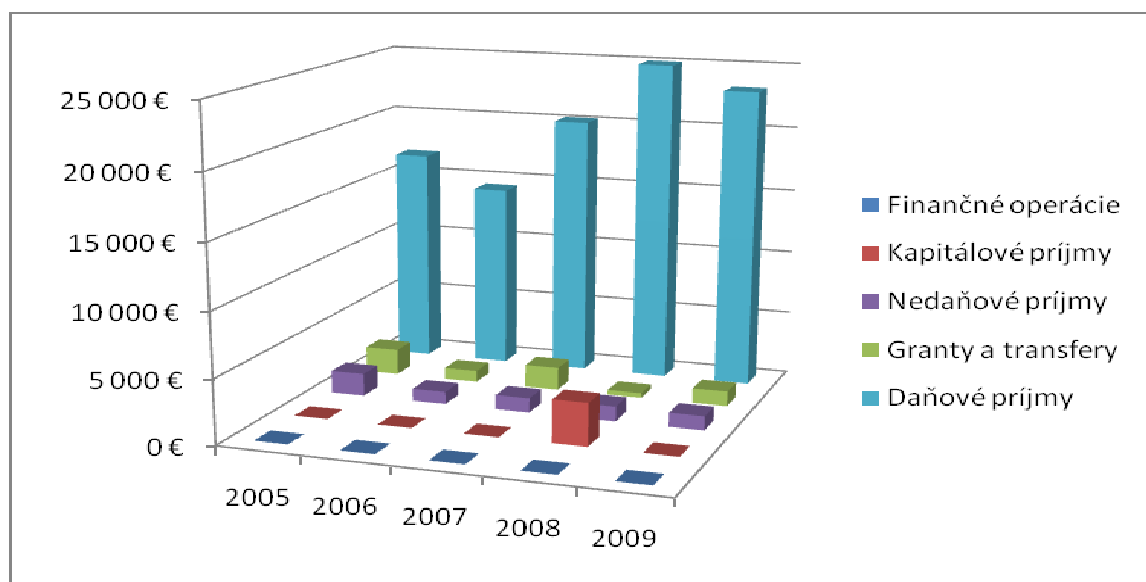
Tab. 17

Skutočné príjmy obce Vysoká

Obec Vysoká	2005	2006	2007	2008	2009
Daňové príjmy	16763 €	14340 €	20187 €	24995 €	23236 €
Nedaňové príjmy	1759 €	963 €	1132 €	1162 €	1095 €
Granty a transfery	2025 €	896 €	1784 €	365 €	1162 €
Bežné príjmy	20547 €	16199 €	23103 €	26522 €	25493 €
Kapitálové príjmy	0 €	0 €	0 €	3319 €	0 €
Finančné operácie	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Príjmy spolu	20547 €	16199 €	23103 €	29841 €	25493 €

Zdroj: Obecný úrad Vysoká, vlastné spracovanie

Z tabuľky č. 17 vyplýva, že bežné príjmy v roku 2005, 2006, 2007 a 2009 tvorili 100 % (20547 €, 16199 €, 23103 € a 25493 €) celkových príjmov obce Vysoká. V roku 2008 hodnota bežných príjmov sa znížila na 89 % (26522 €).

Obr. 7

Skutočné príjmy obce Vysoká

Zdroj: Obecný úrad Vysoká, vlastné spracovanie

Z obrázku č.7 vyplýva že podstatnú časť príjmov rozpočtu obce v rokoch 2005 – 2009 tvorili daňové príjmy. V roku 2008 sa kapitálové príjmy zvýšili oproti predchádzajúcim rokom vďaka dotácii zo štátneho rozpočtu na rekonštrukciu budovy OcÚ.

Na základe rozpočtov obce v rokoch 2005 -2009 uvádzame v tabuľke č. 18 výdavky, ktoré sme rozdelili na mzdy, platy a služobné príjmy, poistné, tovary a služby, kapitálové výdavky a výdavkové finančné operácie. Následne sme vypočítali celkové výdavky obce.

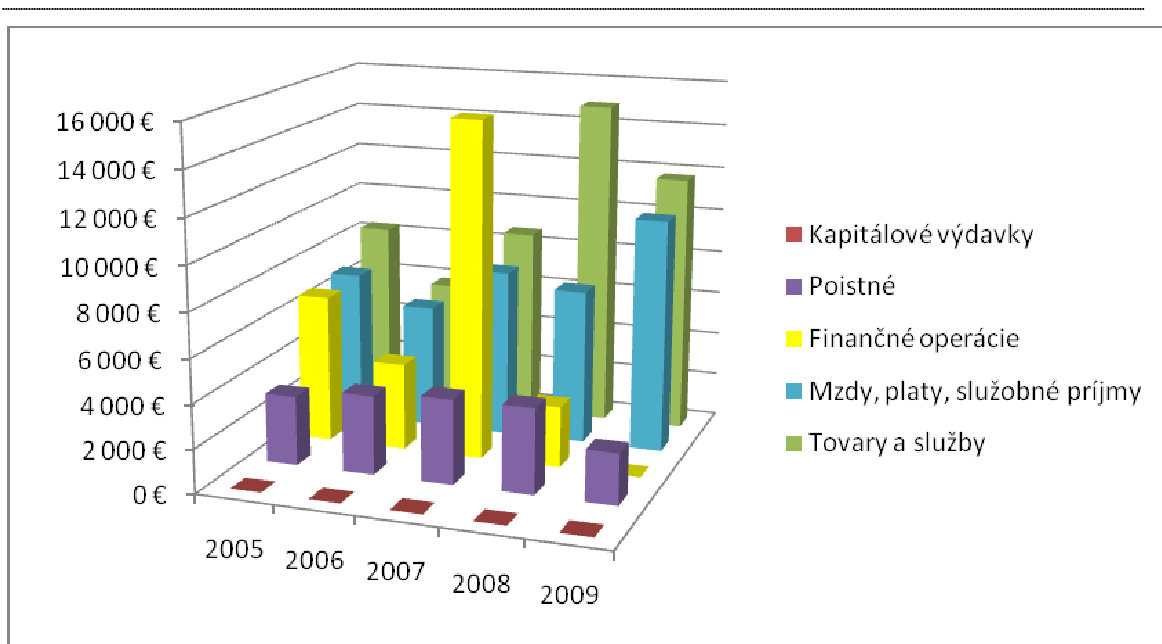
Tab. 18

Skutočné výdavky obce Vysoká

Obec Vysoká	2005	2006	2007	2008	2009
Mzdy, platy, služobné príjmy	6904 €	5643 €	7644 €	7070 €	10622,05
Poistné	3153 €	3585 €	3848 €	3884 €	2323,58
Tovary a služby	8332 €	5809 €	8632 €	14904 €	11750,64
Bežné výdavky	18389 €	15037 €	20124 €	25858 €	24696 €
Kapitálové výdavky	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Finančné operácie	6738 €	3950 €	15296 €	2788 €	0 €
Výdavky spolu	25127 €	18987 €	35420 €	28646 €	24696 €

Zdroj: Obecný úrad Vysoká, vlastné spracovanie

V roku 2005 tvorili bežné výdavky 73 % (18389 €) výdavkov obce. V roku 2006 sa hodnota bežných výdavkov zvýšila na 79 % (15037 €) a v roku 2007 bežné výdavky tvorili 57 % (20124 €). Roky 2008 a 2009 mali z pohľadu percentuálneho vyjadrenia najvyššie hodnoty a to 90 % a 100 % (25858 € a 24696 €).

Obr. 8

Skutočné výdavky Obce Vysoká

Zdroj: Obecný úrad Vysoká, vlastné spracovanie

Z obrázku č.8 vyplýva, obec Vysoká mala pomerne vysoké výdavky na tovary a služby, mzdy, finančné operácie a poistné. V rokoch 2005 a 2006 boli finančné operácie hradené z dlhodobých a krátkodobých bankových úverov. V roku 2007 boli najväčšími položkami finančné operácie z krátkodobých a dlhodobých bankových úverov a z rozpočtovej oblasti. Finančné operácie v roku 2008 boli vynaložené na rekonštrukciu budovy OcÚ. Finančné operácie v roku 2009 mali nulovú hodnotu.

4.4.4 Zhodnotenie hospodárenia obce

Z porovnania celkových príjmov a výdavkov, kapitálových príjmov a výdavkov a bežných príjmov a výdavkov v tabuľke č. 19 uvádzame výsledok hospodárenia obce Vysoká za roky 2005 – 2009.

Tab. 19**Hospodárenie obce Vysoká**

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkové príjmy	20547 €	16199 €	23103 €	29841 €	25493 €
Celkové výdavky	25127 €	18987 €	35420 €	28646 €	24696 €
Hospodárenie celkom	-4580 €	-2788 €	-12317 €	1195	797 €
Bežné príjmy	20547 €	16199 €	23103 €	26522 €	25493 €
Bežné výdavky	18389 €	15037 €	20124 €	25858 €	24696 €
Bežný rozpočet	2158 €	1162 €	2979 €	664 €	797 €
Kapitálové príjmy	0 €	0 €	0 €	3319 €	0 €
Kapitálové výdavky	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Kapitálový rozpočet	0 €	0 €	0 €	3319 €	0 €
Výsledok hospodárenia	2158 €	1162 €	2979 €	-2655 €	797 €

Zdroj: Obecný úrad Vysoká, vlastné spracovanie

Z tabuľky č. 19 vyplýva, že obec Vysoká v porovnávaných rokoch 2005 – 2007 hospodárila so záporným výsledkom hospodárenia, ktorý v roku 2005 mal hodnotu -4580 €, v roku 2006 bol -2788 € a v roku 2007 bol 12317 €. V rokoch 2008 jeho hodnota bola 1195 € a v roku 2009 bol 797 € čo predstavovalo kladný výsledok hospodárenia. Obec v týchto rokoch hospodárila s prebytkovým bežným rozpočtom, čím dodržala zákonnú podmienku, ktorá určuje, že bežný rozpočet sa zostavuje ako vyrovnaný resp. prebytkový.

4.5 Investičné aktivity v obciach za roky 2005 - 2009

Financovanie pozorovaných obcí hodnotíme za roky 2005 – 2009. Tabuľka č. 20 znázorňuje financovanie jednotlivých finančných aktivít podľa externých a vlastných zdrojov.

Tab.20

Investičné aktivity v obciach za posledných 5 rokov

Obec	2005	2006	2007	2008	2009
Brezovička	rekonštrukcia MK 83 000 € výmena okien KD 600 € prestavba kotolne MŠ 3000 €	oprava regulácie a stavidlo 15000 € KD a rekonštrukcie 10000 € výmena okien MŠ3300 €	projekt rekonštrukcie KD 8300 € projekt rekonštrukcie parku a cintorína 4300€ Sociálne zariadenie na ihrisku 2500 €	príprava a projekty rekonštrukcie MK 9000 € záchranné práce povodne 30000€ nákup budovy MŠ 7800 €	úprava archívu a priestory OcÚ a MŠ 1700 € úprava šatní TJ 1700 € Príprava projektu, verejné obstarávanie na rekonštrukciu VO 9300 € úprava dvora KD a OcÚ 6600€
Hanigovce				Obecný rozhlas 3 300€ Hanigovský hrad 70800 € (MFSR) z toho 20800 € vlastné	
Oľšov	Výstavba obecnéj kanalizácie: 1 00 190€ z toho 3927,57 € vlastné Rekonštrukcia ZŠ 25 398€ z toho 5 796 € vlastné PD na rekon. KD 733 €	Výstavba obecnéj kanalizácie 74 182€ z toho 4 474.- € vlastné Rekonštrukcia ZŠ 42 664 € z toho 26 067€ vlastné PD na rekon. miest. Komunikácie 2 604.- €	Výstavba. obecnéj kanalizácie : 36 285 € z toho 5 249.- € vlastné Výstavba časti vodovodu 10 954 € - výstavba z vlastných prostriedkov Rekonštrukcia ZŠ 39 631 € z toho 26 355€ vlastné Územný plán obce 15 783 €	Rekonštrukcia ZŠ 62478€ z toho 32 438€ vlastné	Výstavba ihriska : 78 199.€ z toho 38 366 € vlastné Rekonštrukcia ZŠ 19916 € z toho 6540 € vlastné
Vysoká				Rekonštrukcia budovy OcÚ 3 300€ dotácia MFSR	

Zdroj: Obecné úrady, vlastné spracovanie

Obce využívajú všetky možnosti na získanie finančných prostriedkov potrebných na realizáciu projektových zámerov. Obrovským stimulom pre obce sú EÚ fondy. Obce využili možnosti čerpania predvstupových fondov a aj štrukturálnych fondov EÚ v minulom aj terajšom programovacom období a ešte je pripravených množstvo projektov do konca programovacieho obdobia.

Rozdelenie obcí na inovačné póly rastu, kohézne póly rastu a obce mimo pólov rastu bolo citeľné aj v našom regióne, kde z 23 obcí je 9 obcí v kohéznom póle rastu a 14 obcí mimo pólov rastu a v inovačnom póle rastu nie je zaradená žiadna obec. Z dôvodu tohto rozdelenia obcí boli aj projekty obcí zaradených v kohéznom póle rastu smerované hlavne na nasledujúce operačné programy:

- **Regionálny operačný program**

Prioritná os 1 Infraštruktúra vzdelávania

Prioritná os 3 Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a infraštruktúra cestovného ruchu

Prioritná os 4 Regenerácia sídiel

Opatrenie 1.1 Infraštruktúra vzdelávania

Opatrenie 3.1 Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov

Opatrenie 4.1 Regenerácia sídiel

- **Operačný program Zdravotníctvo**

Prioritná os 2 Podpora zdravia a predchádzanie zdravotným rizikám

Opatrenie 2.1 Rekonštrukcia a modernizácia zariadení ambulantnej zdravotnej starostlivosti

- **Operačný program Životné prostredie**

- **Prioritná os 3** Ochrana ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy

Operačný cieľ 3.2 Minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy vrátane podpory obnoviteľných zdrojov energie

Obce mimo pólov rastu predkladali svoje projekty v rámci výziev na:

- **Program rozvoja vidieka 2007 -2013**

- opatrenie 3.4.1** Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo

- opatrenie 3.4.2** Obnova a rozvoj obcí

Veľký podiel zdrojov bol do územia umiestnený zo **Štátneho fondu rozvoja bývania** (ŠFRB) do vybudovania tzv. sociálnych bytov a bytov s nižším štandardom.

Nezanedbateľná suma finančných prostriedkov prišla do územia aj cez **Nórsky finančný mechanizmus**, zameraná na oblasť životného prostredia a protipovodňových opatrení.

Obce pravidelne žiadajú aj o zdroje zo štátneho rozpočtu, z kapitol jednotlivých ministerstiev – **Ministerstvo financií, Ministerstvo poľnohospodárstva, Ministerstvo kultúry**. Takto získané finančné prostriedky používajú buď na riešenie havarijných stavov v obci, prípadne na menšie investície, opravy a rekonštrukcie alebo na organizáciu rôznych kultúrnych podujatí alebo festivalov.

Na neinvestičné rozvojové aktivity v území sa využívajú rozpočty obcí, zdroje donorov (nadácie), grantové schémy ministerstiev (MK SR), dotačný systém ministerstiev (MF SR) a vlastné zdroje investorov a organizátorov rôznych aktivít v území. Do týchto výziev sa zapájajú nielen obce, ale aj školy a školské zariadenia, organizácie z tretieho sektora v území, združenie obcí a aj nadácia. (**Integrovaná stratégia rozvoja územia, Žiadosť o NFP z PRV SR 2007-2013 Opatrenie 4.1 Implementácia integrovaných stratégií územia a 4.3 chod Miestnej akčnej skupiny, Žiadateľ: MAS HORNÁ TORYSA**)

Plánované investičné aktivity obci Brezovička a Oľšov v rokoch 2010 – 2012 sú uvedené v tabuľke č. 21. Obce Hanigovce a Vysoká nemajú v najbližších rokoch žiadne plánované investičné aktivity.

Tab. 21

Plánované investičné aktivity podľa obcí

Obec	Rok realizácie (plánovaný)	Zdroje financovania	Typ	Rozpočet (plánovaný)
Brezovička	2011	Fondy EÚ	Rekonštrukcia verejného osvetlenia	200 000 €
Oľšov	2011	Fondy EÚ	Rekonštrukcia verejného osvetlenia	20 000 €
Oľšov	2011 – 2012	Fondy EÚ	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	185 000 €
Oľšov	2010	MF SR	Elektronizácia MŠ	1 660 €
Oľšov	2010	Vlastné zdroje	Obnova studničiek sírnatých prameňov	6 600 €
Oľšov	2010	MF SR	Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	13 277 €

Zdroj: Obecné úrady, vlastné spracovanie

V najbližších troch rokoch obce Brezovička a Oľšov plánujú rekonštrukcie verejného osvetlenia. Obec Oľšov by ešte chcela zrekonštruovať miestne komunikácie, vykonať elektroinštaláciu materskej školy, zrealizovať obnovu studničiek sírnatých prameňov a zrekonštruovať miestny rozhlas. Obce Hanigovce a Vysoká zatiaľ nemajú žiadne plánované investičné aktivity.

4.6 Komparácia a zhodnotenie získaných informácií

Vzhľadom k tomu, že sa aktivity obcí financujú z vlastných zdrojov uvádzame v tabuľke č. 22 kapitálové príjmy a výdavky jednotlivých porovnávaných obcí za roky 2005 - 2009.

Tab. 22**Porovnanie kapitálových príjmov a výdavkov v €**

Obec/Rok	Kapitálové príjmy					Kapitálové výdavky				
	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
Brezovička	8971	14937	4315	0	416	91886	25653	5671	9682	12156
Hanigovce	0	0	0	3917	268	0	0	0	5079	0
Ofšov	128316	95764	44314	29040	64162	127451	119530	63578	62130	91412
Vysoká	0	0	0	3319	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Obecné úrady, vlastné spracovanie

Obec Brezovička mala v roku 2005 kapitálový príjem z predaja pozemkov a dostala aj dotáciu na individuálne potreby obce v celkovej finančnej hodnote 8971 €. Kapitálové výdavky v tomto roku boli 91886 € a boli vynaložené na nákup pozemkov, rekonštrukciu OcÚ, rekonštrukciu MK v MŠ a zaobstarala si úver na rekonštrukciu MK. V roku 2006 obec dostala dotácie na rekonštrukciu OcÚ a reguláciu potoka v celkovej výške 14937 € a výdavky vynaložili na nákup pozemkov, reguláciu potoka, rekonštrukciu OcÚ v celkovej výške 25653 €. Kapitálové príjmy v roku 2007 tvorili granty a dotácia na cintorín v hodnote 4315 € a vo výdavkoch bola zahrnutá projektová rekonštrukcia OcÚ, na rozvoj parku a cintorína a na rekreačné a športové služby vo výške 5671 €. V roku 2008 nemala žiadne kapitálové príjmy a výdavky tvoril nákup budovy MŠ a úprava cesty. V roku 2009 obec dostala dotácie na učebné pomôcky MŠ, na stravu v hmotnej núdzi a na VPP zo ŠR v celkovej výške 416 € a kapitálové výdavky tvorila projektová rekonštrukcia MK a projektová rekonštrukcia verejného osvetlenia v hodnote 12156 €.

Obec Hanigovce nemala v rokoch 2005 – 2007 žiadne kapitálové príjmy a kapitálové výdavky. Rok 2008 dostala dotáciu na rekonštrukciu obecného rozhlasu a mala príjem z predaja pozemkov v celkovej hodnote 3917 € a kapitálové výdavky v tomto roku vynaložila na nákup kosačky a na rekonštrukciu obecného rozhlasu. V roku 2009 mala jediný príjem a to z predaja pozemkov v hodnote 268 € a kapitálové výdavky mali nulovú hodnotu.

Obec Ofšov v roku 2005 dostala grant pre ZŠ v hodnote 128316 € a kapitálové výdavky tvorila plynofikácia budovy OcÚ, realizácia nových stavieb, projekt na rekonštrukciu sály a rekonštrukcie a modernizácie v hodnote 127451 €. Rok 2006 kapitálové príjmy

tvorili granty pre ZŠ a dotácia na miestne komunikácie v celkovej výške 95764 € a kapitálové výdavky tvorila realizácia nových stavieb a príprava a projektová dokumentácia na rekonštrukcie vo výške 119530 €. V roku 2007 dostali dotáciu zo ŠR na ZŠ a na kanálové poklopy vo výške 44314 € a výdavky tvorili realizácie, rekonštrukcie a modernizácie stavieb za 63578 €. Kapitálovými príjmami v roku 2008 boli granty od podnikateľa a transfer na ZŠ v hodnote 29040 € a výdavky vo výške 62130 € tvorila kanalizačná prípojka k budove OcÚ a rekonštrukcie a modernizácie. V roku 2009 mali príjem z predaja kapitálových aktív a dostali dotáciu na ihrisko v celkovej výške 64162 € a výdavky v tomto roku tvorila realizácia novej stavby a jej kolaudácia v hodnote 91412 €.

Obec Vysoká v porovnávaných rokoch mala kapitálové príjmy iba v roku 2008, ktoré tvorila dotácia zo ŠR v hodnote 3319 € a nulové boli aj kapitálové výdavky.

Príjmové finančné operácie znamenajú príjem z úverov a prevodov finančných prostriedkov a výdavkové finančné operácie znamenajú ich následné splácanie. Porovnanie Príjmových a výdavkových finančných operácií sú uvedené v tabuľke č. 23.

Tab. 23

Porovnanie finančných operácií v €

Obec/Rok	Príjmové finančné operácie					Výdavkové finančné operácie				
	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
Brezovička	86132	4647	27841	18218	341	2787	5296	45220	3319	0
Hanigovce	0	0	0	3917	268	0	3120	0	0	0
Olšov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vysoká	0	0	0	0	0	6738	3950	15296	2788	0

Zdroj: Obecné úrady, vlastné spracovanie

Obec Brezovička v roku 2005 mala príjmové finančné operácie v hodnote 86132 €, ktoré tvoril prevod peňažných prostriedkov a municipálny úver na rekonštrukciu MK. V roku 2006 tvoril príjmové finančné operácie prevod peňažných prostriedkov v hodnote 4674 €. V roku 2007 obec požiadala o dlhodobý bankový úver v hodnote 27841 €. Príjmové finančné operácie v roku 2008 zasa tvoril prevod peňažných prostriedkov v hodnote 18218 € a v roku 2009 dostala dotáciu na VPP z ESF v hodnote

341 €. Výdavkové finančné operácie vo všetkých porovnávaných rokoch boli vynaložené na splátky úveru.

Obec Hanigovce nemala v rokoch 2005 – 2007 žiadne príjmové finančné operácie. V roku 2008 ich tvoril prevod peňažných prostriedkov z RF v hodnote 3917 € a v roku 2009 ich tvoril prevod peňažných prostriedkov na zameranie MK v hodnote 268 €. Výdavkové finančné operácie mali v roku 2005 nulovú hodnotu. V roku 2006 ich tvoril prevod peňažných prostriedkov v hodnote 3120 €. V rokoch 2007– 2009 obec nemala žiadne výdavkové finančné operácie.

Obec Oľšov v porovnávaných rokoch nemala žiadne príjmové a výdavkové finančné operácie.

Obec Vysoká v rokoch 2005 – 2009 nemala žiadne príjmové finančné operácie. Výdavkové finančné operácie v tejto obci za všetky porovnávané roky tvorili splátky dlhodobého a krátkodobého bankového úveru.

Podľa výsledkov porovnávaní väčšina kapitálových príjmov, z ktorých boli financované rozvojové aktivity pochádzali zo štátneho rozpočtu a len malú časť finančných prostriedkov obce získali predajom svojho majetku resp. návratnými zdrojmi financovania.

Ako vyplynulo z výsledkov analýz rozpočtov vybraných obcí a z rozhovorov so starostami obcí, všetky obce vynakladali kapitálové výdavky na obstaranie dlhodobého hmotného investičného majetku, ktorého predpokladom bolo zvýšenie kvality života obyvateľov, ktorí v týchto obciach žijú.

Z tých mála peňazí, ktoré sú v obecných pokladniciach, pokrývali bežné výdavky obcí – mzdy, energie, chod škôl. Raz nie je na jedno, raz na druhé. Riešením nemôže byť ani rozpredávanie obecného majetku, napokon, jeho hodnota je tiež limitovaná.

Starostovia obcí si myslia, že získavanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie je pre ich obce značne náročné, hlavne z pohľadu spolufinancovania projektov. Obce na toto spolufinancovanie nemajú dostatok vlastných finančných prostriedkov a nechcú sa zadlžovať návratnými zdrojmi financovania.

Celkovo je však možné konštatovať, že sa obce v sledovaných rokoch snažili zabezpečiť plnenie svojich rozpočtov v rámci svojich finančných možností, aby zabezpečili jej plynulý chod. Z hľadiska finančného hospodárenia obcí je zrejmé, že všetky obce až na obec Vysoká, ktorá v rokoch 2005 – 2007 hospodárila so záporným výsledkom hospodárenia, hospodárili s kladným výsledkom hospodárenia. Na základe zistených informácií obce Brezovička a Oľšov plnili svoje rozpočty najlepšie.

Na základe získaných informácií sme dospeli k nasledovným návrhom a opatreniam:

- obce by nemali zanedbať možnosť získavať finančné prostriedky z fondov Európskej únie aj napriek ich problémom so spolufinancovaním. Preto by sme navrhli aby obce zvýšili svoju spoluprácu s rozvojovými agentúrami, občianskymi združeniami ale aj medzi sebou v rámci regiónu,
- ak obce nie sú platcami dane z pridanej hodnoty, mala by sa táto daň stať nárokovateľnou položkou,
- ako riešenie tiež navrhujeme rovnaké prerozdelenie výnosu dane z príjmov. Päťdesiatpäť percent by sa malo prideliť podľa počtu obyvateľov miest a obcí. Malé obce by takto prežili a zároveň by sa nemusel navyšovať ich rozpočet,
- niektoré projekty napr. pre rozvoj infraštruktúry by mohli byť pre malé obce z pohľadu spolufinancovania bezplatné alebo by mali zníženú hodnotu spolufinancovania.

5 Záver

Keďže obce neustále zápasia s finančnými prostriedkami potrebnými na ich chod a uspokojenie potrieb obyvateľstva, je potrebné nie len neustále hľadanie nových a nových spôsobov na ich získavanie, ale aj korektné hospodárenie s už získanými príjmami rozpočtov obcí.

Obce majú možnosti v získaní potrebných prostriedkov prostredníctvom škály návratných finančných výpomocí, ktoré však so sebou prinášajú veľkú mieru rizika, čo sa môže v budúcnosti silne prejavovať. Obce fungujú podobne ako podniky, keď „zisk“ z ich hlavnej činnosti nie je dostatočne vysoký na to, aby zabezpečili svoju ďalšiu prevádzku. Obec je v takom prípade stále vo výhode. Má ďalšiu možnosť, ktorou sú dotácie zo štátneho rozpočtu. Sú významnou položkou príjmov rozpočtov obcí, ktoré väčšinou slúžia na vyrovnávanie rôznej ekonomickej sily obcí. Obce sú v podstate závislé na ich obyvateľstve a ich finančných zdrojoch, tak ako firmy na svojich zákazníkoch. Ak sa prestanú o nich starať, resp. poskytovať im požadované produkty, zákazníci sa rozhodnú pre inú firmu, aj obyvatelia sa rozhodnú pre inú obec. Úlohou obcí je preto vytvoriť také prostredie, aby si obyvateľstvo udržali alebo získali nové. To sa môže podariť len s dostatočnými finančnými zdrojmi, ktorými sa zabezpečí atraktivita obcí pre svojich obyvateľov a potenciálnych nových obyvateľov obcí.

Cieľom bakalárskej prác bolo identifikovať možnosti financovania malých obcí pri realizácii rozvojových aktivít v období 2005-2009. Mnohokrát obce nemajú personálne ani materiálne kapacity, aby sa venovali zbieraniu informácií o týchto možnostiach.

Vzhľadom na ciele, ktoré sú uvedené v úvode bakalárskej práce a výsledky, ktoré sa nám podarilo dosiahnuť, môžeme konštatovať, že ciele boli splnené.

Z výsledkov vyplýva, že obce využívajú finančné prostriedky na svoje aktivity z rozpočtových prostriedkov, hlavne prostriedky štátneho rozpočtu a prostriedky štátnych fondov jednotlivých rezortov, finančné prostriedky z darov, z nadácií a iných donorov, vlastné finančné prostriedky, cudzie návratné a nenávratné finančné zdroje a samozrejme finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ. Mnohé z nich ale

nemajú na povinné spolufinancovanie rozvojových aktivít a preto sú pre nich tieto zdroje financovania často krát záťažou.

Môžeme konštatovať, že aktuálne využitie zdrojov bude neustále závisieť od okamžitej finančnej a politickej situácie v obciach ale jej potenciálne možnosti sú stále otvorené a celkovo priaznivé. Nadobudnuté finančné prostriedky môžu pri efektívnom využívaní znížiť rozdiely v jednotlivých malých obciach regiónu a zvýšiť kvalitu života spoločnosti ako celku. Na druhej strane ich netransparentné a nevhodné využitie môže dnešné problémy malých obcí ešte väčšmi prehĺbiť. Pre optimálne a efektívne fungovanie samosprávy a pre životaschopnosť týchto obcí je dôležitá ich veľkosť v zmysle počtu obyvateľov. Schopnosť poskytovať verejné služby samosprávou je určovaná i výškou a skladbou ich rozpočtu. V malých obciach však tvoria takmer polovicu rozpočtu výdavky na správu (na chod obecného úradu, platy starostu, miestnych poslancov), z čoho vyplýva, že tieto obce majú obmedzené kapitálové výdavky, teda nie sú schopné investovať do svojho rozvoja a majú problém financovať ostatné samosprávne funkcie.

Finančné zabezpečenie podmieňuje, okrem dostupnosti externých zdrojov a výšky disponibilných zdrojov, predovšetkým aj existujúce personálne a administratívne zabezpečenie, princípy spracovania a manažovania projektových zámerov.

6 Zoznam použitej literatúry

- 1 BELAJOVÁ, A. – BALÁŽOVÁ, E. 2004. Ekonomika a manažment územnej samosprávy. Nitra. ISBN 80-8069-458-3.
- 2 BELAJOVÁ, A. – FÁZIKOVÁ, M. 2004. Regionálna ekonomika. vyd. Nitra : SPU, 2004. 230 s. ISBN 80-8069-344-7.
- 3 ČERNEK – ZACHAR, J. 2003. et al.: Dobrý deň samospráva 2002 – 2006. Bratislava. ZMOS, 104 s.
- 4 Dôvodová správa k zákonu č. 583/2004 Zb.
- 5 GÉCIOVÁ, M. 2002. Základy a teória verejnej správy. UPJŠ Košice. 136 s. ISBN 80-7097-492-3.
- 6 HAMALOVÁ, M. 1995. Ekonomika miest a obcí. Ekonomická univerzita Bratislava. 158 s. ISBN 80-8050-518-7.
- 7 Integrovaná stratégia rozvoja územia, Žiadosť o NFP z PRV SR 2007-2013 Opatrenie 4.1 Implementácia integrovaných stratégií územia a 4.3 chod Miestnej akčnej skupiny, Žiadateľ: MAS HORNÁ TORÝSA)
- 8 IVANIČKOVÁ, A. 1998. Regionalizácia a priestorová organizácia regionálneho rozvoja. Vydavateľstvo Bratislava : Ekonóm, 1998. 172 s. ISBN 80-225-0937-X.
- 9 KEATING, M. 1998. The New Regionalism In Western Europe. Territorial Restructuring and Political Change. Cheltenham. Edward Elgar Publishing Ltd. 1998. 224 s. ISBN 978-1- 85898-527-5.
- 10 KRÁLIK, J. - JAKUBOVIČ, D. 2004. Finančné právo. Bratislava. Veda. Vydavateľstvo SAV. ISBN 80-224-0804-2.
- 11 LAUKO, V. - BAŠOVSKÝ, O. 1990. Úvod do regionálnej geografie. Bratislava. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bez 80-08-00278-6.
- 12 MAIER, G. - TÖDLING, F. 1998 Regionálna a urbanistická ekonomika 2. Regionálny rozvoj a regionálna politika. vyd. Bratislava.213s.ISBN 80-8044-049-2.
- 13 MF SR. 2010. [online]. 2010. [cit. 2010-04-13]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=3913>>
- 14 MVRR SR. 2010. Operačný program. [online]. 2010. [cit. 2010-04-13]. Dostupné na internete: <<http://www.ropka.sk/operacny-program/>>

-
- 15 MITALOVÁ, J. - MOLITORIS, P. 2006. Právno-ekonomické aspekty rozpočtov vo verejnej správe. UPJŠ Košice. ISBN 80-7097-653-5.
- 16 NEUBAUEROVÁ, E. 2003. Finančné aspekty decentralizácie verejnej správy. Bratislava: Ekonóm. ISBN 80-225-1711-9.
- 17 PEKOVÁ, J. 2004 Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha. Management Press. ISBN 80-7261-086-4.
- 18 RAJČÁKOVÁ, E. 2005. Regionálny rozvoj a regionálna politika. 1.vydanie Bratislava. Univerzita Komenského. Prírodovedecká fakulta. 120 s. ISBN 978-1-85898-527-5.
- 19 SWINBURN, G. – GOGA, S. – MURPHY, F. 2004. Úvod do miestneho hospodárskeho rozvoja. Bertelsmann Stiftung. Gütersloh. UK DFID. London. The Word Bank. Washington D.C.
- 20 ŠVANTNEROVÁ, J. – KOŽIAK, R. 1995. Ekonomika miestnej samosprávy. Univerzita Mateja Bela. 1995. ISBN 80-8083-117-3.
- 21 TEJ, J. 2002. Región a správa. Prešovská univerzita v Prešove. Fakulta humanitných a prírodných vied. s. 68. ISBN 80-8068-139-2.
- 22 TOMÁNEK, P. 2010 Role bežného a kapitálového rozpočtu územních samosprávných celku. Katedra veřejné ekonomiky. Ekonomická fakulta VŠB – TU Ostrava. [online]. 2010. [cit. 2010-05-01]. Dostupné na internete: <http://kvf.vse.cz/storage/1168948678_sb_tomanek.pdf>
- 23 Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.
- 24 Zákon č. 351/2004 Zb. o podpore regionálneho rozvoja v neskorších predpisov.
- 25 Zákon č. 583/2004 Zb. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 26 ŽÁRSKA, E. , BALÁŽOVÁ, E., KOZOVSKÝ, D. Komunálna ekonomika a politika. Vysokoškolská učebnica. Vydavateľstvo Ekonóm. Bratislava, 2007, ISBN 978-80-225-2293-9. [online]. [cit. 2010-05-01]. Dostupné na internete: <http://www.google.sk/#hl=sk&q=elena+%C5%BEarska+komun%C3%A1lna+ekonomika+a+politika&aq=f&aqi=&aql=&oq=&gs_rfai=&fp=fd64c9bcfa477661>
-